

Εργασία συγγραφής
«Συλλογών ιστοριών θυμάτων της
ατομικής βόμβας»

Εθνικό Μέγαρο Ειρήνης της Χιροσίμα στη Μνήμη
των Θυμάτων της Ατομικής Βόμβας

Ιστορίες των Θυμάτων της Ατομικής Βομβάς

Τίτλος	Συγγραφέας	Ηλικία κατά τη στιγμή έκφραξης της βόμβας	Σελίδα
Χάνοντας τις δύο κόρες μας από την ατομική βόμβα	Μακίε Φούτζι	2 2	1
Γεγλιωτόρας από το θάνατο	Τζίρο Σιμασάκι	1 4	5
Η εμπειρία μου με την ατομική βόμβα	Τσουνεμάτσου Τανάκα	3 1	1 1
Στοχασμοί για τη μητέρα μου	Χιρόκο Καγουαγκούτσι	8	1 7
Αξέχαστο γεγονός εκείνο το καλοκαίρι	Τοιγιόκο Σιμοτάκε	2 4	2 5
Τυχερέ	Τόσιο Μιγιάτσι	2 7	3 3
Ευχή για ειρήνη για την επόμενη γενιά	Τόκιο Μαέντοϊ	1 2	3 9
Οι πληγές του πολέμου δεν επουλώνονται ποτέ	Κυόκο Φουτζιε	9	4 7
Είδα την κόλαση	Κιμίκο Κουγουαμπάρα	1 7	5 7

Χάνοντας τις δύο κόρες μας από την ατομική βόμβα

Μακίε Φούτζι

- Πώς ήταν η κατάσταση πριν τον βομβαρδισμό

Η οικογένειά μας ζούσε στις όχθες του ποταμού, περίπου 100 μέτρα ανατολικά από τη γέφυρα Γιοκογκάγουα, στο πρώτο τετράγωνο της Γιοκογκάγουα-τσο. Εκείνη την εποχή, ήμασταν τέσσερις στην οικογένειά μας: ο σύζυγός μου Κιγιόσι, εγώ, η πρώτη μας κόρη Καζούκο, τριών χρονών, και η δεύτερη μας κόρη, Κιγιόμι, έξι μηνών.

Κάτι που θυμάμαι να συμβαίνει συχνά πριν τον βομβαρδισμό ήταν ότι έπαιρνα και τα δύο παιδιά μου και τρέχαμε σε μια τρύπα που είχαμε σκάψει στη γη, όποτε χτύπαγε η σειρήνα για αεροπορική επιδρομή. Αυτό γινόταν συνέχεια.

- Πώς ήταν η κατάσταση κατά τον βομβαρδισμό

Το πρωί της 6ης Αυγούστου ο σύζυγός μου πήρε ρεπό από τη δουλειά του επειδή μόλις είχε λάβει το δελτίο στράτευσής του. Ο συναγερμός είχε ακυρωθεί και έτσι εγώ και τα παιδιά μου παίζαμε "κυνηγητό" στον δεύτερο όροφο του σπιτιού μας. Ξαφνικά με ένα δυνατό κρότο μία πύρινη μπάλλα μπήκε από το παράθυρο ρίχνοντάς μας κάτω, ήταν σαν κάτι να μας τράβαγε εμένα και τα παιδιά μου στα έγκατα της γης.

Κάτω από τα πόδια μου, η μεγαλύτερη μου κόρη φώναζε «Μαμά, εδώ είμαι, μαμά, εδώ είμαι». Της φώναξα «Καζούκο γλυκειά μου, έρχεται η μαμά να σε βοηθήσει, κάνε κουράγιο περίμενε» αλλά έτσι όπως είχα βρεθεί σφηνωμένη ανάμεσα στους σοβάδες και στα άλλα μέρη του σπιτιού, δεν μπορούσα να κουνήσω ούτε τον λαιμό μου.

Μετά από λίγο ο σύζυγός μου φώναζε το όνομά μου από πάνω. Έλεγε «Μακίε, πού είσαι, πού είσαι» Σαν να με έψαχνε περπατώντας ολόγυρα. Λίγο αργότερα, άρχισα να αισθάνομαι μια έντονη ζέση. Στη συνέχεια, ο σύζυγός μου κάπου από πάνω, φώναζε απελπισμένα «Έσπασε πυρκαγιά, σας ψάχνω τόση ώρα παντού, αλλά δεν μπορώ να σας βρω. Δεν έχουμε άλλες ελπίδες. Πρέπει να σας εγκαταλείψω»

Παρ' ότι εγώ του έλεγα «Εδώ είμαι αγάπη μου, εδώ είμαι», φαινόταν ότι δεν μπορούσε να καταλάβει πού ήμουν. Καθώς άκουσα τον συζυγό μου να λέει ότι έπρεπε να μας εγκαταλείψει, έτσι όπως ήμουν θαμμένη κάτω από τα ερείπια με τη δεύτερή μου κόρη στα χέρια μου, την αγκάλιασα τόσο σφιχτά και απελπισμένα που της έκλεισα με τα δάχτυλά μου τη μύτη και το στόμα και από την αγωνία της να αναπνεύσει άρχισε να ουρλιάζει. Εγώ ξαφνιασμένη από τα ουρλιαχτά της φώναξα «Το παιδί μου πεθαίνει!», Ίσως ο σύζυγός μου άκουσε τη φωνή μου και φάνηκε να επιστρέφει και να συνεχίζει την προσπάθειά του να μας βρει φωνάζοντας «Πού είσαι, πού είσαι» Έσκαψε μια μικρή τρύπα και με έβγαλε πρώτη, και στη συνέχεια έσυρε κι έβγαλε και τη δεύτερη μας κόρη. Είχα χτυπήσει το κεφάλι μου και ζαλιζόμουνα τόσο που δεν μπορούσα να σταθώ όρθια. Οι φλόγες μας είχαν περικυκλώσει και μας πλησίαζαν.

Αφού απομακρυνθήκαμε για λίγο, συνειδητοποίησα ξαφνικά ότι η μεγαλύτερή μας κόρη δεν ήταν μαζί μας και ρώτησα τον σύζυγό μου «Αγάπη μου, τι έγινε η Καζούκο, τι έγινε η Καζούκο». Κι ο σύζυγός μου μου αποκρίθηκε «Ήταν πολύ αργά. Δεν κινιόταν. Πρέπει να φανείς δυνατή»

Συνέχισα να περπατάω λέγοντας μέσα μου «Καζούκο γλυκειά μου, συγγνώμη. Συγχώρεσέ με, συγχώρεσέ με».

Ο σύζυγός μου κρατώντας την μικρή μας κόρη με το ένα χέρι και στηρίζοντας εμένα με το άλλο μας τράβηξε μακριά από τις φλόγες. Σε όλη τη διαδρομή με ενθάρρυνε λέγοντας συνεχώς «Συγκρατήσου, συγκρατήσου, βάλ'τα δυνατά σου, βάλ'τα δυνατά σου». Τα μάτια μου είχαν θολώσει και δεν μπορούσα να κάνω τίποτα εκτός από το να ακολουθώ τον σύζυγό μου μακριά από τις φλόγες. Οι φωτιές ήταν παντού και φαντάστηκα ότι το σπίτι μας είχε καεί εντελώς χωρίς να έχει μείνει τίποτα.

Καθώς μας κρατούσε και τις δύο ο σύζυγός μου σταματατούσε κάθε λίγο για να ξεκουραστεί. Στον δρόμο, μια γυναίκα με ανακατεμένα μαλλιά έπεσε στα πόδια του συζύγου μου και ζήτησε βοήθεια, λέγοντας «Σας παρακαλώ βοηθήστε με. Η κόρη μου έχει σφηνωθεί κάτω από μια κολώνα και δεν μπορώ να την βγάλω. Σας παρακαλώ βοηθήστε με» Ο σύζυγός μου αρνήθηκε, λέγοντας «Μακάρι να μπορούσα να σας βοηθήσω αλλά η γυναίκα μου και το παιδί μου είναι και αυτές στην ίδια κατάσταση, συγχωρέστε με» Η γυναίκα τότε έφυγε τρέχοντας. Συνεχίσαμε έτσι, σταματώντας κάθε λίγο, μέχρι το απόγευμα όπου και φτάσαμε στο σπίτι ενός γνωστού του συζύγου μου στο Σίντζο.

● Στο σπίτι στο Σίντζο

Ήμασταν φιλοξενούμενοι για τρεις ημέρες στο σπίτι του γνωστού του συζύγου μου. Το σοκ του βομβαρδισμού μου έκοψε το γάλα, έτσι ο σύζυγός μου έτρεχε για να βρεί γάλα για την μικρή αφού η ίδια δεν μπορούσα επειδή είχα τραυματιστεί στο πόδι, με πόνουσε και έτσι έμεινα ξαπλωμένη.

Αναρωτιώμουν αν θα μπορούσαμε να είχαμε σώσει την μεγαλύτερή μας κόρη που έμεινε παγιδευμένη κάτω από τα ερείπια του σπιτιού. Συνειδητοποιώντας ότι εγώ σώθηκα αγνοώντας την, ενώ μπορεί να ζητούσε βοήθεια, το στομάχι μου σφιγγόταν από την θλίψη και τα δακρυά μου έτρεχαν ασυναίσθητα και ασταμάτητα.

Όσο ήμασταν στο Σίντζο έβλεπα ουρές ανθρώπων με εγκαύματα να παραπατούν, μα η εικόνα τους με έκανε να κλαίω, οπότε έκλεινα τα μάτια μου για να μην τους κοιτάω.

● Στο δρόμο για το πατρικό μου σπίτι στο Γιαμαγκούτσι

Μετά από τρεις ημέρες τα τρένα άρχισαν να λειτουργούν. Στη συνέχεια, ο σύζυγός μου, η κόρη μου και εγώ μπήκαμε σε ένα γεμάτο τρένο από το σταθμό Γιοκογκάγουα ως το

Κογκούσι του νομού Γιαμαγκούτσι, όπου ζούσαν οι γονείς μου. Τελικά φτάσαμε, και αρχίσαμε να περπατάμε μέχρι το σπίτι τους. Στο δρόμο, οι κάτοικοι έβλεπαν την άθλια κατάστασή μας, καθώς περνώγαμε μέσα στην πόλη και ρωτούσαν «Τι έγινε, τι συνέβη;» Ήταν μικρή πόλη, οπότε μας ήξεραν όλοι. Εγώ απλά έμενα σιωπηλή, με τα μάτια γεμάτα δάκρυα, μέχρι που φτάσαμε στο πατρικό μου.

Από εκείνο το βράδυ, σκεπτόμενη ότι είχα εγκαταλείψει τη μεγαλύτερή μας κόρη και είχα σωθεί η ίδια, έπαψα να κοιμάμαι τις νύχτες. Ανησυχώντας ότι θα μπορούσα ακόμα και να αυτοκτονήσω, η μεγαλύτερή μου αδελφή κι η μητέρα μου κοιμόνταν και οι δύο στο πλευρό μου. Έβγαινα ήσυχα κάθε νύχτα από το σπίτι και ούρλιαζα « Συγχώρεσέ με, συγχώρεσέ με, συγχώρεσε μια τέτοια μητέρα» Ενώ ήμουν στο Γιαμαγκούτσι ο σύζυγός μου επέστρεψε στη Χιροσίμα, αναζητώντας τα λείψανα της μεγαλύτερης μας κόρης.

Εξακολουθούσα να μη έχω γάλα, έτσι η μητέρα μου πήγαινε σε γείτονες με βρέφη και ζητάγε γάλα. Μου είπε «Έχεις χτυπήσει το πόδι σου και είσαι στο κρεβάτι με μωρό παιδί, μπορείς να μείνεις εδώ για να ξεκουραστείς και να αναρρώσεις» Έμεινα σχεδόν ένα χρόνο στο σπίτι των γονιών μου. Ακόμη και σήμερα το πρόβλημα στο πόδι μου εξακολουθεί να υπάρχει.

● Ο θάνατος της δεύτερης μας κόρης

Σε λιγότερο από ένα χρόνο από τότε που πήγαμε στο Γιαμαγκούτσι, επιστρέψαμε στη Χιροσίμα. Νουκιάσαμε ένα σπίτι κοντά στο αρχικό μας σπίτι στην Γιοκογκάγουα.

Ο σύζυγός μου πήγαινε τη δεύτερή μας κόρη στα δημόσια λουτρά, αλλά μια μέρα την κοίταξε κάποιος και είπε «Φαίνεται λίγο πρησμένη στην πλάτη, δεν νομίζετε;» Νομίζοντας ότι ίσως να είχε χτυπήσει την πλάτη της κατά το βομβαρδισμό, την πήγαμε σε νοσοκομείο. Όταν την εξέτασαν βρήκαν πως τέσσερα οστά της σπονδυλικής της στήλης πυορροούσαν. Για άλλη μια φορά πήγαμε την κόρη μας στο σπίτι των γονιών μου στο Γιαμαγκούτσι, αλλά ύστερα από λίγα χρόνια άρχισε να μας αναζητά λέγοντας «Μπαμπιά, μαμιά», και έτσι την πήραμε πίσω στη Χιροσίμα και την βάλαμε στο νοσοκομείο. Δυσκολευτήκαμε με το κόστος της νοσηλείας και μας βοήθησε η μητέρα μου. Τελικά την πήραμε σπίτι μας επειδή δεν μπορούσαμε πλέον να πληρώνουμε το νοσοκομείο, αλλά το 1952 απεβίωσε.

● Ελπίδα για ειρήνη

Δεν θέλω πα πολέμους. Εύχομαι ο κόσμος να γίνει μία κοινωνία όπου θα ενώσουμε τα χέρια ο ένας με τον άλλο. Αν θα μπορούσαμε να ζούμε κάθε μέρα με αλληλοσεβασμό, νομίζω ότι θα υπήρχε ευτυχία.

Γεγλιστροφήτας από το θάνατο

Τζίρο Σιμασάκι

Γεγλιστώνοντας από το θάνατο

Όνοματεπώνυμο: Τζίρο Σιασάκι (14 χρονών όταν έγινε ο βομβαρδισμός)

Επάγγελμα κατά την περίοδο εκείνη: Μαθητής (Μαθητής τρίτης γυμνασίου στο Δεύτερο γυμνάσιο της επαρχίας Χιροσίμα)

Διεύθυνση κατά τον βομβαρδισμό: Σαϊτζο-τσο, περιοχή Κάμο, Νομός Χιροσίμα

Τοποθεσία βομβαρδισμού: Κοντά στο χώρο Σόγκο, Μινάμι-κάνον-Μάτζι, πόλη της Χιροσίμα

■ Πώς είχε η κατάσταση στις 6 Αυγούστου

Εκείνο τον καιρό, ταξίδευα καθημερινά για πάνω από μία ώρα με ατμοκίνητο τρένο, από το Σαϊτζο και αλλάζα σε ηλεκτρικό μέσα στην πόλη, για τη βαριά βιομηχανία κατασκευής μηχανημάτων της Mitsubishi στο Μινάμι-κάνον-μάτσι της Χιροσίμα, λόγω της επίταξης των μαθητών. Είμαι το τέταρτο από πέντε αδέρφια. Έχω έναν μεγαλύτερο αδελφό, δύο μεγαλύτερες αδελφές και μια μικρότερη. Ο μεγαλύτερος αδερφός μου ήταν στις ένοπλες δυνάμεις του Κιούσου.

Επειδή ήμουν μαθητής της δευτέρας γυμνασίου, στο Δεύτερο Γυμνάσιο της επαρχίας Χιροσίμα, σταματήσαμε τα μαθήματα και μας έστειλαν στα γύρω εργοστάσια. Από τα τέλη του 1944, κατέληξα να ταξιδεύω καθημερινά προς το εργοστάσιο της Mitsubishi στο Κάνον.

Στις 6 Αυγούστου, όταν έγινε ο βομβαρδισμός ήμουν στο δρόμο για το εργοστάσιο με τέσσερις ή πέντε φίλους από το σχολείο. Νομίζω ότι ήμασταν κοντά σε ένα γήπεδο αθλοπαιδιών στο Μινάμι-κάνον-μάτσι, περίπου τέσσερα χιλιόμετρα από το σημείο μηδέν. Εάν έπαιρνα το επόμενο τρένο, θα είχα πεθάνει από την άμεση έκθεση στη βόμβα πάνω στη γέφυρα Αϊόι, στην οποία βρισκόταν το τρένο τη στιγμή που την χτύπησε η ατομική βόμβα. Είχα πραγματικά την αίσθηση ότι ξεγλιστρήσα από το θάνατο παρά τριχα.

Κατά την έκρηξη της βόμβας, με χτύπησε μία λάμψη φωτός από πίσω. Θυμάμαι ότι ένοιωσα το στήθος μου να καίγεται. Στη συνέχεια, μετά από ένα ισχυρό ωστικό κύμα, έπεσα ανάσκελα στο έδαφος και έχασα τις αισθήσεις μου. Περίπου πέντε λεπτά αφότου λιποθύμησα, άνοιξα τα μάτια μου. Όταν κοιτάζα γύρω, μόνο το ατσάλινο πλαίσιο του εργοστασίου είχε μείνει στη θέση του. Η στέγη είχε εξαφανιστεί, παρόλο που ήμασταν τέσσερα χιλιόμετρα από το σημείο μηδέν.

Αναρωτήθηκα τι στο καλό είχε συμβεί. Σκέφτηκα μήπως είχαν βομβαρδίσει το εργοστάσιο με B-29. Σκέφτηκα ότι ίσως να μην είχε βομβαρδιστεί από B-29 και ότι ίσως να ήταν μία έκρηξη δεξαμενών αερίου στο Μιναμιμάτσι. Υπήρχαν διαφορετικές απόψεις, ακόμη και μεταξύ των φίλων μου από το σχολείο. Οι προειδοποιήσεις για αεροπορική επίθεση θα έπρεπε να είχαν ακυρωθεί. Στις 8:15, δεν υπήρχε προειδοποίηση. Πριν από τις 8:00 υπήρξε ένας συναγεμιάς για αεροπορική επίθεση, αλλά άλλαξε σε αεροπορική προειδοποίηση, και ο

συναγερμός ακυρώθηκε στις 8:05. Είχα ακούσει και τις σειρήνες ακύρωσης.

Στη συνέχεια, λάβαμε τις εξής οδηγίες: «Όλη η πόλη είναι στις φλόγες, οπότε όλοι όσοι έχουν έρθει θα πρέπει να επιστρέψουν στα σπίτια τους» Κατευθυνθήκαμε ανατολικά, ενώ έβρεχε κι η βροχή ήταν μαύρη. Πήγαμε στην Έμπα, φτάσαμε στη Γιοσιζίμα και τη Σέντα, και διασχίσαμε τη γέφυρα Μιγιούκι προς Χιτζιγιάμα. Όταν διέσχισα τη γέφυρα Μιγιούκι, πολλοί άνθρωποι μου τραβούσαν τα πόδια. Έλεγαν «Νερό, νερό παρακαλώ» Δεν σκέφτηκα τίποτα περισσότερο παρά μόνο ότι οι άνθρωποι αυτοί είχαν τραυματιστεί. Ούτε που μπορούσα να φανταστώ γιατί και πώς τραυματίστηκαν και κήκαν τόσοι πολλοί άνθρωποι. Ακόμα και που με τραβούσαν και μου έλεγαν «Παιδί, νερό, δώσε μου νερό. Τραυματίστηκα και θυμάω...» εγώ ήμουν τρομαγμένος. Αφού ευτυχώς δεν είχα τραυματιστεί όταν έγινε ο βομβαρδισμός, όταν είδα τόσους πολλούς ανθρώπους να είναι βαριά τραυματισμένοι κατάφερα μόνο να συνεχίσω να περπατώ σαν χαμένος.

Αυτό που έμεινε στη μνήμη μου καθώς περνούσα από τους πρόποδες του Χιτζιγιάμα είναι ένας στρατιώτης που το σώμα του είχε ένα βαθύ κόκκινο χρώμα. Όλο του το δέρμα κρεμόταν από το σώμα του. Ανέπνεε, αλλά το θέαμα ήταν φρικτό. Με το που με είδε, μου έδειξε ένα πτώμα, κι είπε «Θα τον βάλω σε καρότσι, εσύ πιάσε τα πόδια του» Ήμουν τρομοκρατημένος και δεν μπόρεσα να το κάνω. Γύρω στους πρόποδες του Χιτζιγιάμα, υπήρχαν πολλοί άνθρωποι, χωρίς σοβαρούς τραυματισμούς, ίσως επειδή βρίσκονταν μακριά από το σημείο μηδέν, και πολλοί βοηθούσαν στη μετακίνηση πτωμάτων. Φαντάζομαι ότι ο στρατιώτης πέθανε μέσα σε μερικές μέρες.

Με μεγάλη προσπάθεια έφτασα στο σταθμό Καϊτα, και σκεφτόμουν ότι δεν ήξερα πόσο αργά μέσα στη νύχτα ήταν. Υπήρχε η φήμη ότι μπορεί να πέρανε ένα ατμοκίνητο τρένο από το Καϊτα στο Σάιτζο στη διάρκεια της νύχτας. Θα πρέπει να περίμενα πάνω από μία ώρα έως ότου μπω στο τρένο. Στοιβαχτήκαμε σαν σαρδέλες μέσα στο τρένο, όταν έφτασα στο Σάιτζο δεν θα μπορούσα να καταλάβω αν είχε έρθει κάποιος να συναντήσει τους άλλους ανθρώπους μέσα στο σκοτάδι, που ήταν πίσσα. Είχε διακοπή ρεύματος για απόκρυψη από αεροπορικές επιδρομές, και δεν επιτρεπόταν ηλεκτρικό και αναμμένα φώτα. Ήταν τόσο μπερδεμένη η κατάσταση που ακούγονταν μόνο οι φωνές από τους ανθρώπους νας μας υποδέχονταν λέγοντας «Πρέπει να ήταν σκληρό, φαίνεται οίγουρα σκληρό»

■ Πώς είχε η κατάσταση μετά τις 7

Επειδή ο θεός μου δούλευε στη Χιτζιγιάμα, με το που μάθαμε πως είχε βομβαρδιστεί, πήγαμε με τη θεία μου στη Χιροσίμα για να ψάξουμε να τον βρούμε. Αν και η μνήμη μου είναι θολή σε αυτό το σημείο, αν πήγαμε με φορτηγό και πώς φτάσαμε στην πόλη, θυμάμαι πως κατευθυνθήκαμε προς τα περίχωρα την αυγή της 7ης, με βάση πληροφορίες ότι είχε καταφύγει στην περιοχή Ουτζίνα. Επειδή πήγαινα σχολείο για τρία χρόνια στο Δεύτερο

Γυμνάσιο ήξερα τους δρόμους της πόλης. Έφυγα μαζί με τη θεία μου για να της δείξω τον δρόμο.

Μπορέσαμε και βρήκαμε τον θείο μου σε ένα καταφύγιο στην Ουιζίνα. Θυμάμαι ότι το καταφύγιο ήταν μια αποθήκη κοντά στο λιμάνι της Ουιζίνα. Ένας στρατιώτης τοποθετούσε πιτώματα σε ένα διάδρομο, λέγοντας «Αχ, αυτός μόλις πέθανε. Να τον βγάλουμε έξω» Ένας άλλος στρατιώτης μου είπε «Ένας πέθανε, μπορείς να τον κρατήσεις από το κεφάλι» Φοβόμουν, δεν μπόρεσα να βοηθήσω. Ομάδες από δύο ή τρία άτομα μετέφεραν αυτούς που έχασαν τη ζωή τους στο διάδρομο. Ακόμη και μια εικοσάχρονη κοπέλα ήταν αφημένη, ολόγυμνη και κατάμαυρη από εγκαύματα, να κοιτάται στο πλευρό της.

Πήραμε το θείο μου στο σπίτι από την Ουιζίνα στο Σάιτσο, αλλά τρεις ημέρες αργότερα, στις 10 του μήνα, απεβίωσε. Τον αποστεφρώσαμε σε ένα κρεματόριο κοντά στο σπίτι. Βοήθησα κι εγώ. Η θεία μου πέθανε πριν από δύο χρόνια. Με τον θείο μου ήταν παντρεμένη μόνο για 9 χρόνια.

■ Η ζωή μετά τη βομβιστική επίθεση

Ήταν τέλη Οκτωβρίου ή αρχές Νοεμβρίου, όταν ξανάρχισαν τα σχολεία στο Δεύτερο Γυμνάσιο. Χτίσαμε μια παράγκα στην αρχική θέση που ήταν το σχολείο. Έπεφτε χιόνι και θυμάμαι τα ρίγη που είχα όταν κάναμε μάθημα, γιατί δεν υπήρχε θέρμανση. Ήταν ένα κτίριο που δεν είχε καν τζάμια. Πριν επιστρέψουμε στο Κάνον, χρησιμοποιήσαμε το κτίριο της Σχολής Θηλέων της Καϊτα, και ένα δημοτικό σχολείο που δεν είχε πάθει ζημιά για να κάνουμε μάθημα.

Ήθελα να πάω σε ανώτερη σχολή, αλλά δεν μπορούσα να πάρω μόρια χωρίς να κάνω μαθήματα. Άντεξα το κρύο και έκανα μάθημα. Και μόνο που μπορούσα κι έκανα μάθημα ήταν κάτι για το οποίο ήμουν ευγνώμων δεν με πείραζε η παράγκα. Αποφοίτησα στην 5 τάξη, με το παλιό σύστημα του γυμνασίου. Αυτό έγινε το 1947. Μετά την αποφοίτησή μου, πήγα στην Τεχνική Σχολή της Χιροσίμα, στη Σέντα-μάτσι.

Μετά την αποφοίτησή μου και από την τεχνική σχολή, στα τέλη της δεκαετίας του '50 και στις αρχές της δεκαετίας του '60, όταν έβγαιναν όλο και περισσότερα αυτοκίνητα στον κόσμο, αποφάσισα να φτιάξω σχολή οδήγησης. Άρχισα λοιπόν να δουλεύω με έναν γνωστό μου φτυαρίζοντας το έδαφος για να στρώσουμε μια πίστα εκμάθησης. Με τα μόρια που πήρα από την τεχνική σχολή, πήρα άδεια για να γίνω δάσκαλος οδήγησης για βασικές γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες. Ξεκινώντας το 1960, δούλευα σε σχολή οδήγησης στην πόλη ως επικεφαλής δάσκαλος οδήγησης.

Το 1966 παραιτήθηκα από τη σχολή οδήγησης. Ο μεγαλύτερος αδερφός μου ήθελε να ανοίξει Οίκο Ευημερίας και ζήτησε τη βοήθειά μου, έτσι κατέληξα να τον βοηθώ στην επιχείρησή του. Είμαι περήφανος για τον αδελφό μου, ο οποίος είχε εργαστεί ακόμη και ως

επικεφαλής ιατρικού συλλόγου. Ενώ τα δύο αδέρφια λειτουργούσαμε μαζί την επιχείρηση για πολλά χρόνια, ο αδελφός μου πέθανε λόγω εγκεφαλικής αιμορραγίας. Από τη λύπη μου, δεν μπορούσα να κοιμηθώ για τρεις μέρες. Ο διευθυντής του νοσοκομείου πήγαινε από μονάδα σε μονάδα στην Μιγιατζίμα και στη Γιούκι, κι εγώ οδηγούσα το αμάξι του στις μεγαλύτερες αποστάσεις. Υποστήριζα τον αδελφό μου έτσι, με μία αίσθηση καθήκοντος, αισθανόμενος ότι αυτή ήταν η αποστολή μου να είμαι οδηγός του διευθυντή. Ο αδελφός μου ήταν λόγιος, ενώ εγώ ήμουν αθλητής, και συνεργαστήκαμε έχοντας τον ίδιο σκοπό. Λυπήθηκα βαθειά που πέθανε ο αδελφός μου.

■ Δουλειά, γάμος και τα συνεπακόλουθα της βόμβας

Κοντεύουμε στη χρυσή επέτειο του γάμου μας με τη γυναίκα μου. Όταν παντρευτήκαμε, απέφυγα να της πω ότι ήμουν θύμα της ατομικής βόμβας. Γνώριζα ότι γίνονταν διακρίσεις εις βάρος των θυμάτων της ατομικής βόμβας, οπότε αποφάσισα ότι θα πω στη γυναίκα μου «Είδα τη βομβιστική επίθεση, αλλά δούλευα 5 χιλιόμετρα μακριά, στη Μιτσουμπίσι, κοντά στη Μινάμι-κάνονματσι, οπότε μας χτύπησε πολύ λίγο και δεν τραυματίστηκα.» Η γυναίκα μου δεν έδειξε να την περάζει. Ο γιος μας είναι φαρμακοποιός και μορφωμένος, και γνωρίζει ότι είναι δεύτερη γενιά θύματος της ατομικής βόμβας. Όταν γεννήθηκαν ο γιος και η κόρη μου, ανησυχούσα λίγο. Κρυφά έψαξα αν υπάρχουν ανωμαλίες, αλλά δεν υπήρχε τίποτα.

Κάτι που με ανησυχούσε ως συνεπακόλουθο της βόμβας, ήταν ένα εξόγκωμα στο σβέρκο μου, 10 χρόνια μετά τη βόμβα. Δεν ήταν κακοήθης όγκος, μάλλον καλοήθης. Ο όγκος έγινε αρκετά μεγάλος. Σχηματίστηκε εκεί ακριβώς που με χτύπησε το φως της βόμβας, που με βρήκε από πίσω κατά τη στιγμή του βομβαρδισμού. Τον αφαίρεσα χειρουργικά, αλλά 10 χρόνια αργότερα σχηματίστηκε κι άλλος. Από τότε δεν είχα τίποτα άλλο. Εκτός από τους όγκους, μία κατάσταση για την οποία πιστεύω ότι φταίει η βόμβα είναι τα δόντια μου: χάλασαν πολύ πιο γρήγορα από τα δόντια άλλων. Έπεσαν και τα μαλλιά κάποιων θυμάτων. Τα συμπτώματα ποικίλουν ανάλογα με το άτομο. Τα δικά μου μαλλιά δεν έπεσαν. Ωστόσο, υπάρχει κάτι που λένε ότι είναι κοινό στα θύματα της ατομικής βόμβας, κι αυτό είναι η κόπωση. Όταν δούλευα, κουραζόμουνα εύκολα, ακόμη και κι όταν έκανα την ίδια δουλειά με άλλους, και το αφεντικό μου υποψιαζόταν ότι λούφαρα. Με επέπληξε λέγοντας «Όλοι οι άλλοι την ίδια δουλειά κάνουν και δεν κουράζονται, αλλά εσύ κουράζεσαι μ' αυτή τη δουλειά, μήπως είσαι φυγόπονος;» Αν κουράζεσαι εύκολα στη δουλειά είναι πραγματικό μειονέκτημα.

■ Ελπίδα για ειρήνη

Για να εξηγήσει κανείς τι σημαίνει ατομική βόμβα και ειρήνη στη νέα γενιά, πιστεύω πως πρέπει να είναι ευφυής. Η στιγμή του βομβαρδισμού, κτίρια που κατέρρευσαν εν ριπή οφθαλμού, και οι άνθρωποι που πέθαναν εν ριπή οφθαλμού. Για να το εξηγήσουν αυτό, θα

πρέπει να είναι δημιουργικοί. Αν λέει κανείς μόνο «Ήταν δύσκολο και σκληρό» και «Στεναχωρήθηκα που δεν έδωσα νερό σε όσους ζήτησαν. Η φωτιά μαινόταν κάτω από τη γέφυρα οπότε έτρεξα χωρίς να βοηθήσω» δε το κάνει κατανοητό στον ακροατή. Αν πει απλώς «Υπάρχει Μουσείο Ειρήνης στο Πάρκο Ειρήνης της Χιροσίμα. Πηγαίνετε να το δείτε. Υπάρχουν δέντρα ειρήνης» δεν μεταφέρει την βαρβαρότητα της βόμβας. Ίσως και να δίνεται η εντύπωση στον ακροατή ότι η ατομική βόμβα δεν ήταν και σπουδαία υπόθεση. Πριν από λίγες ημέρες ένας ανεμοστρόβιλος έπληξε το Χοκάιντο και πολλοί άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Όταν είδα τα πλάνα, έμοιαζαν με τη στιγμή του βομβαρδισμού. Ήταν δυνατό υλικό με αίσθηση πραγματικότητας. Ακόμη και ένα μικρό παιδί μπορούσε να κατανοήσει τις πραγματικές πτυχές της καταστροφής. Μπορεί κανείς να μεταδώσει το μήνυμα της ατομικής βόμβας μέσω καταστροφών που συνέβησαν στην πραγματικότητα ότι ο βομβαρδισμός περιλάμβανε επίσης άμεση κατάρρευση, ότι ξέσπασαν πυρκαγιές και 200.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους με τον ίδιο τρόπο.

Λίγο αφότου έπεσε η βόμβα, ήλθαν στη Χιροσίμα επαγγελματίες φωτογράφοι των εφημερίδων Mainichi Shimbun και Asahi Shimbun και πήραν φωτογραφίες των εικόνων καταστροφής. Ακόμη και αυτοί οι άνθρωποι που έχουν βρεθεί πολλές φορές σε εμπόλεμες ζώνες λένε ότι δεν υπάρχει εμπόλεμη ζώνη τόσο τραγική όσο η βομβαρδισμένη Χιροσίμα. Πώς μπορεί κάποιος να μεταφέρει πιο πιστά την τραγωδία; Πιστεύω ότι είναι απαραίτητο για τους αφηγητές αυτής της ιστορίας να την λένε με έξυπνο τρόπο.

Τέλος από το Δεύτερο Γυμνάσιο που πήγα να, έχασα πολλούς συμμαθητές μικρότερων τάξεων από την ατομική βόμβα. Και πρόσφατα απεβίωσαν πολλοί συνομήλικοι συμμαθητές μου. Απεβίωσε κι ο αδελφός μου και νιώθω μοναξιά. Επί του παρόντος, είμαι ανάπηρος και με φροντίζει η σύζυγός μου. Ελπίζω να ζήσω άλλα δύο τουλάχιστον χρόνια, και θα χαρώ αν μπορώ να μιλώ για τη ζωή μου, με όλη μου την καρδιά, μία φορά την εβδομάδα ή το δεκαπενθήμερο, ακόμη και σε μικρά παιδιά ή μαθητές δημοτικού, πριν πεθάνω.

Η εμπειρία μου με την ατομική βόμβα

Τσουνεμάτσου Τανάκα

- Η ζωή εκείνη την εποχή

Εκείνη την εποχή ήμουνα 31 ετών και εργαζόμουνα στην εταιρία Τσουγκόκου Χαιντέν (την σημερινή Εταιρία ηλεκτρικής ενέργειας Τσουγκόκου) στην πόλη Κομάτσι ενώ νοίκιαζα ένα σπίτι στην Οτεμάτσι όπου έμενα μαζί με τη σύζυγό μου και τα δυό μας παιδιά, έναν τριάχρονο γιό και μία κόρη επτά μηνών. Πήρα άδεια οδήγησης τον Φεβρουάριο του 1934, μόλις αποφοίτησα από το Γυμνάσιο στην πόλη Ονομίτσι, οπότε φαντάζομαι θα πρέπει να ήμουν 20 με 21 ετών όταν μπήκα στην Τσουγκόκου Χαιντέν. Όσο εργαζόμουνα στην εταιρία έλαβα δελτίο στράτευσης 2 φορές, η πρώτη ήταν από τον Σεπτέμβριο του 1937 έως τον Ιανουάριο του 1941 και η άλλη από τον Σεπτέμβριο του 1942 έως τον Νοέμβριο του 1943 και έτσι βρισκόμουνα συνεχώς μεταξύ επιστράτευσης και εργασίας.

Μετά την μεγάλη αεροπορική επίθεση στο Κούρε γύρω στα τέλη Μαρτίου του 1945, έβλεπα συχνά πολλά μεταγωγικά πολεμικά αεροπλάνα να πετάνε σαν σμήνη λιβελούλων.

Κάθε φορά που γινόταν αεροπορική επίθεση καταφεύγαμε σε μία τρύπα στο υπόγειο που πιθανόν να είχαν σκάψει οι προηγούμενοι ένοικοι. Δυσκολευόμαστε πάρα πολύ να κρατάμε τα μικρά παιδιά μας μέσα στο καταφύγιο. Κάθε φορά που προσέχαμε το ένα το άλλο προσπαθούσε να βγει από την τρύπα. Σκέφτηκα ότι δεν πάει άλλο και έτσι άφησα το σπίτι και έστειλα τη γυναίκα μου μαζί με τα παιδιά στο σπίτι των πεθερικών μου στη Μουκουέτα, Γουάντα Μούρα, Φουτάμι Γκάν (σημερινή πόλη Μουκουέτα-μάτσι, Μιγιόσι) κατά τα τέλη Μαρτίου. Επειδή βρισκόμασταν σε εποχή πολέμου, άφησα όλη την οικοσκευή στην αποθήκη της εταιρίας μου και έστειλα την οικογένειά μου στα πεθερικά μου όπως ήταν.

Αφού εγκαταστάθηκαν στο σπίτι των πεθερικών μου εγώ άρχισα να μένω στην αποθήκη της εταιρίας. Στις αρχές Μαΐου πήγα στα πεθερικά μου για το Σαββατοκύριακο μα μόλις επέστρεψα ανακάλυψα ότι είχε βομβαρδιστεί η αποθήκη και είχε καεί εντελώς χωρίς να μείνει τίποτα.

Δεν είχα καν μία αλλαξιά ρούχα γι' αυτό γύρισα αμέσως πίσω στα πεθερικά μου και ζήτησα από τη γυναίκα μου να μου να ράψει κανένα πουκάμισο και παντελόνι από ένα καλοκαιρινό κιμόνο και επέστρεψα στη δουλειά μου με το πρώτο πρωινό τρένο της Δευτέρας. Επειδή δεν είχα πού να μείνω, νοίκιασα ένα δωμάτιο σε ένα σπίτι στην Ουσίτα-μάτσι μέσω ενός συναδέλφου και έμεινα εκεί μέχρι που έπεσε η ατομική βόμβα.

- Ζημιές από την ατομική βόμβα

Τότε, όποτε έβγαινε ένας βραδυνός συναγερμός αεροπορικής επιδρομής, έπρεπε να κάνω νυχτερινή βάρδια με ρούχα εργασίας υπό τις διαταγές του Δημοτικού γραφείου σαν αμυντική ενέργεια. Αυτό το καθήκον το ανέθεταν σε βετεράνους στρατιωτικούς. Τη νύχτα της 5ης Αυγούστου, είχε εκδοθεί τέτοιος συναγερμός, και έτσι πήγα στην καθορισμένη περιοχή μου, τη Γιαναγιμπάσι, για νυχτερινή βάρδια. Συνήθως, η έναρξη των εργασιών την

επομένη νυχτερινής βάρδιας καθυστερούσε και αντί για τις 8:00 π.μ. ήταν 8:30 πμ. Εκείνο το πρωί όμως δεν έλαβα κανένα μήνυμα για καθυστέρηση στην έναρξη και έτσι στις 6 του μηνός, την ημέρα μετά από την νυχτερινή βάρδια, έφτασα στην εταιρία μου στις 08.00 π.μ. και χάρη σ' αυτό επιβίωσα.

Επειδή είχα 30 λεπτά πριν αρχίσω τη δουλειά, πήγα στο υπόγειο μπάνιο που προοριζόταν αποκλειστικά για το προσωπικό και άρχισα να πλένω τα ρούχα της δουλειάς που φορούσα το προηγούμενο βράδυ. Καθώς έπλενα τα ρούχα σκυφτός, ξαφνικά ένα ωστικό κύμα που ήρθε από μπροστά μου με πέταξε πίσω και στη συνέχεια χτύπησα στον τοίχο και λιποθύμησα.

Δεν θυμάμαι τίποτα άλλο, παρά μόνο τη λάμψη. Όταν συνήλθα ήταν πίσσα σκοτάδι και η σκόνη κάλυπτε τα πάντα γύρω μου. Όταν είδα τις φλόγες στον 4ο η 5ο όροφο αισθάνθηκα ότι πρέπει να κάνω κάτι και συνήλθα τελείως. Δεν μπορούσα να δώ τίποτα πέρα από τη μύτη μου και προχωρούσα μέσα στο σκοτάδι βασισμένος στη μνήμη μου, όποτε νόμιζα ότι έφτασα σε σκάλα έπεφτα πάνω σε κάποιο εμπόδιο αλλά τελικά έφτασα στο γραφείο των φρουρών ασφαλείας στο ισόγειο του κτιρίου. Από εκεί φαινότουσαν οι γραμμές του τραμ. Μόλις βγήκα στον δρόμο είδα ένα τραμ αναποδογυρισμένο πάνω σε μια ιδιωτική κατοικία και τότε μου πέρασε από το μυαλό ότι επρόκειτο για κάτι πολύ σοβαρό. Ακόμα και αν ήθελα να ρωτήσω δεν υπήρχε κανείς για να με συμβουλευτεί από που να πάω για να ξεφύγω.

Παρόλο που είχαν οριστεί ως καταφύγιό μας οι εγκαταστάσεις του Πρώτου Γυμνασίου της Χιροσίμα νότια της εταιρείας μου εγώ δεν είχα ενημερωθεί γι' αυτό. Κατευθύνθηκα βόρεια κατά μήκος των γραμμών του τραμ, έστριψα δεξιά λίγο πριν το ναό Σιρακάμι, και στη συνέχεια κατευθύνθηκα ανατολικά κατά μήκος του δρόμου Τακέγια-τοο. Καθώς περπατούσα για να απομακρυνθώ από την καταστροφή, είδα μια γυναίκα αγνώστου ηλικίας να έχει συνθλιβεί κάτω από τον φράχτη του Πρώτου Γυμνασίου θηλέων της Χιροσίμα που το ωστικό κύμα είχε ρίξει στον δρόμο και να ζητάει βοήθεια προσπαθώντας να σηκώσει το κεφάλι της. Αλλά κείνη τη στιγμή αιμοραγούσα και εγώ ασταμάτητα από τα σπασμένα γυαλιά που είχαν καρφωθεί στην πλάτη μου και δεν μπορούσα να κάνω τίποτα παρά μόνο να ξεφύγω.

Στη συνέχεια κατέβηκα νότια κατά μήκος του ποταμού Τακέγια, προς τη γέφυρα Μιγιούκι. Ο ποταμός Τακέγια δεν ήταν παρά ένα μικρό ρυάκι που έρρεε υπόγεια στη Φουκούγια και που δεν υπάρχει ούτε καν στους χάρτες της Χιροσίμα. Καθώς απομακρυνόμουν δεν είδα άλλους να προσπαθούν να διαφεύγουν εκτός από κάτι ανθρώπους σε ένα σιπίτι στις όχθες του ποταμού Τακέγια να μαζεύουν τα μπάζα και να λένε «Αυτό είναι πολύ σοβαρό» Δεν είχα ιδέα τι ώρα ήταν αλλά θα μπορούσε να έχει περάσει πολύ ώρα από τότε που άρχισα να περπατάω.

Λίγο πριν διασχίσω τη γέφυρα Μιγιούκι πέρασε ένα στρατιωτικό φορτηγό. Τους ζήτησα να με πάνε ως το λιμάνι Ουιζίνα για να καταφύγω στο νησί Νινοσίμα με καράβι. Επάνω στο

νησί η κατάσταση ήταν πολύ δύσκολη αφού πολλοί τραυματίες είχαν βρει εκεί καταφύγιο. Ενώ υπήρχαν μερικοί στρατιωτικοί νοσοκόμοι δεν μπορούσαν να μου προσφέρουν αξιόλογη περίθαλψη και απλώς μου τυλίζανε την πλάτη με επιδέσμους πάνω από τα σπασμένα γυαλιά που αφήσανε καρφωμένα. Υπήρχαν άνθρωποι που σύρλιαζαν σαν τρελλοί, άλλοι εκνευρίζονταν από τα ουρλιαχτά τους και τους έβαζαν τις φωνές, άλλοι έτρεχαν ακόμα και μες στη νύχτα και αυτοί που κοιμόντουσαν σηκώνονταν και τους επίπλητταν. Από όλες αυτές τις φασαρίες μου ήταν αδύνατον να κοιμηθώ.

Δεν έφαγα τίποτα στις 6 του μήνα. Το πρωί της 7ης, μου έδωσαν λίγο χυλό σε ένα σωληνοειδές σκεύος από μπαμπού και το έφαγα μαζί με ένα ξερό δαμάσκηνο. Αυτό ήταν το μόνο γεύμα που είχα στο νησί.

Η κατάσταση στη Νινοσίμια ήταν τόσο άθλια που φοβήθηκα ότι θα πεθάνω, ζήτησα από έναν στρατιώτη να με βοηθήσει να γυρίσω πίσω και έτσι το πρωί της 7ης Αυγούστου επέστρεψα με καράβι στο λιμάνι της Ουτζίνα. Ευτυχώς βρήκα ένα φορτηγό και ρώτησα τον αξιωματικό πού πήγαινε. Μου αποκρίθηκε ότι θα πήγαινε μέχρι το Δημαρχείο, οπότε του ζήτησα να με πάρει μαζί μέχρι εκεί. «Μπές!», μου είπε και έτσι με άφησε στην μπροστινή είσοδο του Δημαρχείου.

Κατεβαίνοντας από το φορτηγό τον ευχαρίστησα. Η εταιρεία μου βρισκόταν σε μια κοντινή περιοχή, λίγο βόρεια από το δημαρχείο, οπότε περπάτησα μέχρι εκεί. Όταν έφτασα στην εταιρεία μου δύο γνωστοί μου υπάλληλοι βρίσκονταν στη ρεσεψιόν. Τους είπα ότι θα καταφύγω στο σπίτι των πεθερικών μου στο Μιγιόσι και τους έδωσα τη διεύθυνση. Στη συνέχεια περπάτησα μέχρι το δωμάτιό μου στην Ουσίτα-μάτσι περνώντας ανάμεσα από την Καμίγια-τοο και την Χατοιτοομπόρι.

Πέρασα εκεί τη νύχτα και στις 8 Αυγούστου πήρα την ατμομηχανή από τον σταθμό Χεσάκα για το χωριό Γουάντα όπου βρίσκονταν η γυναίκα και τα παιδιά μου. Βιαζόμουν να φτάσω, σκεφτόμουν ότι η γυναίκα μου θα ανησυχεί για μένα και δεν είχα ούτε λεπτό για χάσιμο. Δεν θυμάμαι πολλά από το δρόμο εκτός από μια έντονη εντύπωση από πολλά πτώματα στοιβαγμένα στη γέφυρα Κοχέι.

- Η κατάσταση μετά την ατομική βόμβα

Έφτασα στη Γουάντα μούρα με τα σπασμένα γυαλιά ακόμα καρφωμένα στην πλάτη μου. Κάθε μέρα πηγαίναμε με τη γυναίκα μου στο ποτάμι για να μου καθαρίσει την πλάτη.

Το αίμα έπηξε σε θρόμβους και κόλλαγε στην πλάτη μου σαν πίσσα. Όποτε η γυναίκα μου αφαιρούσε το πηγμένο αίμα με μια βελόνα μαζί έβγαιναν και τα θραύσματα του γυαλιού. Αυτό συνεχίστηκε για μιά βδομάδα η δέκα μέρες. Πίστεψα ότι είχαν αφαιρεθεί όλα αλλά κατά την δεκαετία του '50 και στις αρχές της δεκαετίας του '60 η πλάτη μου συνέχισε να πυορροεί και πήγα στο νοσοκομείο στην Σακάι-μάτσι για να μου βγάλουν όλα τα θραύσματα

του γυαλιού.

Λίγο μετά την άφιξή μου στη Γουάντα-Μούρα πριν αρχίσει η γυναίκα μου να αφαιρεί τα σπασμένα γυαλιά από την πλάτη μου, μας επισκέφθηκε ο πατέρας μου από το Ονομίτσι. Επειδή δεν είχα καταφέρει να επικοινωνήσω με τους συγγενείς μου στο Ονομίτσι μετά από το βομβαρδισμό, υπέθεσε ότι ήμουν νεκρός και ήρθε στη Γουάντα-μούρα για να συζητήσει σχετικά με το ποια οικογένεια θα έκανε την κηδεία. Ήταν γι' αυτόν μεγάλη έκπληξη αλλά και χαρά που είδε ότι ήμουν ακόμα ζωντανός και γύρισε αμέσως πίσω στο Ονομίτσι αφού πήραμε ένα τσάι στη βεράντα.

Στη Γουάντα-μούρα η υγεία μου ήταν σχετικά καλή και δεν ένιωθα καμία ανωμαλία στα εσωτερικά μου όργανα. Έμεινα εκεί περίπου τρεις εβδομάδες για ανάρρωση και περί τα τέλη του Αυγούστου η στις αρχές του Σεπτεμβρίου επέστρεψα πίσω στην εργασία μου στη Χιροσίμα.

Λίγο μετά αφού επέστρεψα στην εργασία μου είδα αίμα στα κόπρανά μου. Θα πρέπει να ήταν μέσα Σεπτεμβρίου, γιατί θυμάμαι ότι είχαν αρχίσει να πέφτουν τα κάστανα από τα δέντρα. Πήγα στο πατρικό μου στο Ονομίτσι πάλι για ανάρρωση. Κρίνοντας από την κατάσταση μου, όλοι μαζί και οι γιατροί υποπτεύθηκαν ότι μπορεί να είχα πάθει δυσεντερία και συζητούσαν για το αν θα έπρεπε να μλώ σε καραντίνα όμως μόλις έφαγα λίγο ρύζι με κάστανα που μου μαγείρεψε η αδελφή μου το αίμα στα κόπρανα σταμάτησε. Ακούγεται σαν θαύμα αλλά πιστεύω ότι το ρύζι με κάστανα της αδερφής μου βοήθησε την κατάστασή μου. Στο Ονομίτσι με φρόντισαν πολύ με υγιεινή διατροφή και ξεκούραση και μόλις 4 - 5 μέρες αργότερα έγινα καλά και επέστρεψα πάλι στη δουλειά μου στη Χιροσίμα.

● Η ζωή μετά το τέλος του πολέμου

Όταν επέστρεψα στην εργασία μου πολλά μέλη του προσωπικού που είχαν χάσει τα σπίτια τους. Μέναμε όλοι μαζί στον 5ο όροφο της εταιρείας. Στην αρχή μαγειρεύαμε μόνοι μας αλλά αργότερα η εταιρεία προσέλαβε μάγειρες.

Επειδή εγώ ήξερα να οδηγώ, με διόρισαν οδηγό φορτηγού για τον τομέα Υλικού του τμήματος Γενικών Υποθέσεων και μετέφερα υλικά σε κάθε μονάδα παραγωγή ενέργειας στο νομό της Χιροσίμα.

Το 1946, η οικογένειά μου επέστρεψε στη Χιροσίμα και αρχίσαμε πάλι να μένουμε μαζί. οι συνάδελφοί μου έχτισαν ένα σπίτι για 'μας στο Ενομάτσι με κολώνες που μάζευαν μετά τη δουλειά. Έκτοτε μείναμε στο ενομάτσι για τριάντα χρόνια.

Παρά όλες τις δυσκολίες, πάντα είχαμε κάποια τρόφιμα αφού παίρναμε λίγο ρύζι από τους γονείς της γυναίκας μου αλλά δεν είχαμε ούτε ρούχα ούτε κλινοσκεπάσματα αφού αυτά είχαν μείνει στην αποθήκη της εταιρείας μου και καταστραφεί.

Ξεκινήσαμε από την αρχή στηριζόμενοι στην ευγένεια των άλλων. Φτιάξαμε εσώρουχα από καλοκαιρινά κimonό και οι γονείς μου από το Ονομίτσι μας δώρισαν κλινοσκεπάσματα.

• Υγεία

Τον Ιούλιο του 1947 γεννήθηκε η δεύτερη κόρη μας. Ανησυχούσα μήπως είχε να επηρεαστεί από την ατομική βόμβα. Όποτε έβλεπα να μην σταματάει η αιμορραγία στη μύτη της η να έχει κάτι διαφορετικό από τα άλλα παιδιά στο νηπιαγωγείο, υποπτευόμουν μήπως έχει σχέση με την ατομική βόμβα. Όσο για μένα, το 1956 έπαθα φυματίωση, είχα ένα είδος καρκίνου και ο αριθμός των λευκών μου αιμοσφαιρίων είχε μειωθεί στις 2000 ενώ έπεσε ακόμα και στα 1000. Το βάρος μου μειώθηκε κατά 8 κιλά από τα 65 που ήταν πριν. Νοσηλεύτηκα στο νοσοκομείο της Χάρα, Χιροσίμα-μάτσι (τη σημερινή πόλη Χατσουκάιτσι) για ένα χρόνο και τρεις μήνες από τον Ιούλιο του 1956 έως τον Σεπτέμβριο του 1957 και πήρα επίσης αναρρωτική άδεια από τη δουλειά μου για 2 χρόνια. Το πρωί της 7ης Ιουλίου, την ημέρα που μπήκα στο νοσοκομείο και που ήταν η ημέρα του φεστιβάλ των αστεριών "Ταναμπάτα", η κόρη μου που πήγαινε δευτέρα δημοτικού μου είπε «Σήμερα που συναντιούνται τα δύο αστέρια, εμείς θα είμαστε χώρια!» Με το που το είπε αυτό βάλαμε όλοι τα κλάματα.

Από τότε έζησα με καλή υγεία, χωρίς να πάθω σοβαρές ασθένειες αλλά πριν από μια δεκαετία άρχισα και πάλι να έχω αίμα στα κόπρανα. Όποτε εμφανίζονται τα συμπτώματα μένω στο νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού μέχρι να σταματήσει η αιμορραγία ή να την διακόψουν με μία ένεση. Όταν υποβλήθηκα σε χειρουργική επέμβαση για αφαίραση καρκίνου του προστάτη πριν από τέσσερα χρόνια, έλαβα πιστοποιητικό που με αναγνώριζε σαν θύμα της ατομικής βόμβας.

• Τωρινές σκέψεις

Σήμερα είμαι 94 χρονών και είμαι ευγνώμων που μπόρεσα να ζήσω τόσο πολύ. Ότι είμαι σήμερα το οφείλω στη σύζυγό μου. Τα παιδιά μου μου έχουν φερθεί πολύ καλά. Δεν μπορώ να ευχαριστήσω αρκετά τους ανθρώπους για όσα έχουν κάνει για μένα.

Στοχασμοί για τη μητέρα μου

Χιρόκο Καγουαγκούτσι

- Η κατάσταση μέχρι την 6η Αυγούστου

Εκείνη την εποχή, στην οικογένειά μας ήμασταν τέσσερα άτομα. Η μητέρα μου, δύο μεγαλύτερα αδέρφια μου, κι εγώ. Το σπίτι μας βρισκόταν στη Καμιτένμα-τοο. Ο πατέρας μου, Τοσίο Ομόγια, έχασε τη ζωή του στον πόλεμο στην Κίνα το 1938. Επειδή ήμουν μικρή όταν πέθανε ο πατέρας μου δεν γνώριζα το πρόσωπό του παρά μόνο από φωτογραφίες. Σύμφωνα με την οικογένειά μου, όποτε έβλεπα φωτογραφίες του πατέρα μου, έλεγα «Ο πατέρας δεν μπορεί να βγει από τη φωτογραφία, γιατί κανείς δεν του φέρνει τα ξύλινα του τούκαρο»

Η μητέρα μου η Σιζούκο μάς μεγάλωσε όλους μόνη της. Σαν μητέρα έδινε, περισσότερο από κάθε άλλο γονιό, προσοχή στη μόρφωσή μας. Παρόλο που είχαμε περίοδο πολέμου, μου επέτρεψε να μάθω καλλιγραφία και μπαλέτο. Όταν ήταν ο αδελφός μου να δώσει εισαγωγικές εξετάσεις για το γυμνάσιο, πήγαινε 100 φορές κάθε πρωί στο ναό για να προσευχηθεί για την επιτυχία του.

Ίσως να πίστευε ότι μετά το θάνατο του συζύγου της το μόνο πράγμα που θα μπορούσε να δώσει στα παιδιά της ήταν η μόρφωση.

Για τον σκοπό αυτό η μητέρα μου δούλευε σκληρά κάθε μέρα, από το πρωί μέχρι το βράδυ, κάνοντας πολλές δουλειές ταυτόχρονα. Θυμάμαι τα πρωινά, όταν έκανε διανομή εφημερίδων, την βοηθούσαν ο μεγαλύτερός μου αδερφός και η αδερφή μου. Εγώ, ενώ ήμουν μικρή, έτρεχα από πίσω τους.

Καθώς η μητέρα μου ήταν απασχολημένη καθημερινά, όλοι οι άνθρωποι γύρω μας μας φρόντιζαν και μας βοηθούσαν. Εκείνα τα χρόνια οι γείτονες μας συμπεριφέρονταν σαν να ήταν συγγενείς, στην ίδια πόλη ήταν και η οικογένεια του θείου μου ενώ η οικογένεια του παππού μου ήταν στο Χιρόσε μοτομάτσι, μια γειτονική πόλη.

Εκείνη την εποχή πολλά δημοτικά σχολεία μάθαιναν στους μαθητές να πηγαίνουν στα σπίτια συγγενών τους στην εξοχή όποτε γινόταν εκκένωση του σχολείου. Εγώ πήγαινα στην τρίτη τάξη του δημοτικού σχολείου Τέμμα και, μαζί με την Σούμι, την μεγαλύτερη αδερφή μου που πήγαινε στην έκτη τάξη του ίδιου σχολείου, ήμασταν μέλη της ομάδας εκκένωσης που θα πήγαινε σε έναν ναό στην Γιούκι τοο. Παρόλο που η μητέρα μου και ο μεγαλύτερος αδερφός μου ο Τοσιγιούκι μας επισκέπτονταν κάθε βδομάδα και μας έφερναν πατάτες και άλλα, ήταν πολύ σκληρό για μάς που είμαστε μικρά κοριτσάκια να ζούμε μακριά από την οικογένειά μας. Η μητέρα μου μου είπε «Αν έρθει η ώρα να πεθάνουμε, να πεθάνουμε όλοι μαζί», τότε και εγώ, λέγοντας «Θέλω να γυρίσω πίσω, θέλω να γυρίσω στο σπίτι μου» κατάφερα να επιστρέψω στο σπίτι μου στην Καμιτένμα τοο.

Τώρα σκέφτομαι ότι θα μπορούσαμε να είχαμε επιδιώξει όλοι, αν έμενα στο χώρο εκκένωσης, γιατί κατά την έκρηξη της ατομικής βόμβας η μητέρα μου και ο αδερφός μου θα βρίσκονταν εκεί για επίσκεψη.

- Η κατάσταση στην 6η Αυγούστου

Στις 6 Αυγούστου, επειδή τελείωσε το σχολείο, βγήκα στη γειτονιά με μία φίλη μου.

Βλέποντας τα B-29 να πετούν από πάνω και να αφήνουν «ουρά» πίσω τους, εγώ κάλυψα άμεσα τα μάτια και τα αυτιά μου με τα δυο μου χέρια. Μάλλον το έκανε ασυνείδητα γιατί έτσι είχαμε εκπαιδευτεί. Οπότε δεν είδα τη λάμψη επειδή είχα σκεπασμένα τα μάτια μου.

Ήμουν τυχερή γιατί όταν έπεσε η ατομική βόμβα βρισκόμουν κάτω από την μαρκίζα ενός σπιτιού και προστατευμένη πίσω από έναν τοίχο δεν αισθάνθηκα τη θερμότητα ούτε τραυματίστηκα. Η φίλη μου τραυματίστηκε ελαφρά στο κεφάλι και έτσι τα καταφέραμε να ξεγλυστρίσουμε από μία ρωγμή και να επιστρέψουμε στο σπίτι μας.

Όταν γύρισα στο σπίτι, με περίμενε η μητέρα μου που είχε τραυματιστεί από την ατομική βόμβα.

Είχε βγει έξω για να πάρει λίγο ρύζι που μοίραζαν σε συσσίτιο και τραυματίστηκε από την ατομική βόμβα στο δρόμο της επιστροφής. Άρπαξε μόνο μια τσάντα πρώτης βοήθειας και με τράβηξε μακριά από την καταστροφή.

Κοιτώντας γύρω μου, είδα σπίτια που είχαν καταρρεύσει και τα κάγκελα μίας γέφυρας να καίγονται. Διασχίσαμε τη γέφυρα και κατευθυνθήκαμε προς το Κόι. Στο δρόμο ένας άνθρωπος που είχε γίνει κατάμαυρος από τα εγκαύματα ζητούσε βοήθεια λέγοντας «Δώστε μου λίγο νερό, σας παρακαλώ δώστε μου λίγο νερό» αλλά προσπαθούσαμε να ξεφύγουμε τόσο απεγνωσμένα που δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα γι' αυτόν. Ακόμα το μετανιώνω που δεν ρώτησα ούτε το όνομά του.

Όταν φτάσαμε στο Δημοτικό Σχολείο Κόι συνειδητοποίησα ότι ήμουν ξυπόλητη. Αναρρωτήθηκα πως δεν είχαν τραυματιστεί τα πόδια μου ενώ έτρεχα πάνω στα χαλάσματα.

Το σχολείο ήταν κατάνεστο από τραυματίες, ακόμα και μέσα στις αίθουσες και τους διαδρόμους. Εκεί η μητέρα μου έλαβε ιατρική φροντίδα. Είχε σοβαρά εγκαύματα στα χέρια, τα πόδια και την πλάτη της και λιγότερο στο πρόσωπο αλλά και μία σοβαρή εσοχή στο κρανίο της.

Η θεραπεία της μητέρας μου ήταν να βάλει μόνο λίγη αλοιφή. Τώρα που το σκέπτομαι δεν είμαι οίγουρη εάν της έβαλαν και αυτή την αλοιφή καν.

Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε μαζί με την μητέρα μου σε ένα συγκεκριμένο καταφύγιο στην Ογκαγουάτσι-μάτσι σύμφωνα με το σχέδιο εκκένωσης της πόλης μας. Όταν φτάσαμε στο καταφύγιο, μαύρη βροχή άρχισε να πέφτει από τον ουρανό. προστατευτήκαμε από τη βροχή με ένα φύλλο λαμαρίνας που βρήκα στην περιοχή. Λίγο μετά που σταμάτησε η βροχή, ήρθε και ο μεγαλύτερος αδερφός μου, ο Τσοιγιούκι.

Εκείνο τον καιρό, ο αδερφός μου που πήγαινε στη δεύτερη τάξη της βιομηχανικής σχολής Ματσουμότο, είχε επιταχθεί να δουλεύει σε ένα εργοστάσιο στο νησί Καναγουατζίμα,

ανουκιά των ακτών του χωριού Ουτζίνα. Απο ανησυχία για την οικογένειά του δεν πήγε στην δουλειά του αλλά επέστρεψε επειγόντως στο σπίτι. Κοντά στα κεντρικά γραφεία του Ηλεκτρικού Τρένου της Χιροσίμα, επειδή ο δρόμος ήταν αδιάβατος από τις φωτιές και στις δύο πλευρές του, κατευθύνθηκε προς το Γυμνάσιο Σούντο, διέσχισε τα ποτάμια Μοτογιάσου και Ότα με βάρκα, διέσχισε μια γέφυρα, και τελικά έφτασε στην Κάνον-μάτσι. Στο δρόμο για το σπίτι του, παρόλο που ένας του ζήτησε να βοηθήσει κάποιον που είχε θαφτεί κάτω από τα συντρίμμια ενός κτιρίου νηπιαγωγείου, δεν μπόρεσε να βοηθήσει. Βιαζόταν να δει όσο το δυνατόν συντομότερα ότι η οικογένειά του ήταν ασφαλής. Μου είπε ότι λυπήθηκε γι' αυτό.

Όταν έφτασε, οι φλόγες πλησίαζαν πολύ κοντά στο σπίτι μας. Μου είπε αργότερα ότι έσβησε αμέσως τις φλόγες με ένα κουβά νερό. Στη συνέχεια, αφού βεβαιώθηκε ότι δεν υπήρχε κανείς στο σπίτι, κατευθύνθηκε προς την Ογκαγουάτσι-μάτσι για να ψάξει να μας βρει. Εκεί καταφέραμε τελικά να βρεθούμε.

Το πρωί της 6ης η μεγαλύτερη αδελφή μου είπε στη μητέρα μου ότι δεν ήθελε να πάει σχολείο. Η μητέρα μου όμως δεν της επέτρεψε να απουσιάσει από το σχολείο γιατί ήθελε να συνεχίσει τις σπουδές της στη Σχολή Θηλέων Γιαμανάκα. Έτσι η μητέρα μου την έστειλε στο σχολείο το πρωί, όπως πάντα αλλά η αδερφή μου δεν γύρισε ποτέ πίσω στο σπίτι.

● Η κατάσταση από την 7η Αυγούστου και ύστερα

Την επόμενη μέρα, ο αδελφός μου πήγε στο Δημοτικό Σχολείο Τένμα για να αναζητήσει την αδελφή μου που δεν είχε γυρίσει ακόμα στο σπίτι. Έμαθε ότι όταν έπεσε η ατομική βόμβα η αδελφή μου καθάριζε το γραφείο του διευθυντή, έτσι ο αδελφός μου έψαξε στα ερείπια τριγύρω αλλά δεν βρήκε τίποτα. Το σχολικό κτίριο είχε ισοπεδωθεί και τα πάντα είχαν γίνει στάχτη από τη φωτιά.

Με τη μητέρα μου και τον αδελφό μου οι τρεις μας μείναμε στο καταφύγιο της Ογκαγουάτσι-μάτσι για δυο-τρεις ημέρες. Η μητέρα μου όμως ανησυχούσε τόσο πολύ για την αδερφή μου που αποφασίσαμε να γυρίσουμε σπίτι.

Από τότε που γυρίσαμε σπίτι η μητέρα μου έμεινε κατάκοιτη. Η μόνη θεραπεία που έλαβε ποτέ ήταν η αλοιφή που έβαλαν στις πληγές της στο Δημοτικό Σχολείο Κόι.

Επειδή ευτυχώς το σπίτι μας δεν κάηκε και έστεκε, οι γείτονές μας πήραν όλα τα κλινοσκεπάσματα για να τα χρησιμοποιήσουν. Βλέποντας αυτή την κατάσταση, η θεία Σουέκο Ομόγια θύμωσε και είπε «Πάτε καλά; Μοιράσατε απλόχερα στους άλλους τα σκεπάσματά σας και δεν κρατήσατε τίποτα για τη μητέρα σας, ε;» Ο αδελφός μου πήγαινε δευτέρα σε βιομηχανικό σχολείο και εγώ ήμουν τρίτη στο δημοτικό σχολείο, οι ηλικίες μας ήταν αντιστοιχές με τους μαθητές του σημερινού γυμνασίου και δημοτικού και έτσι όπως ήμασταν μικρά παιδιά δεν υπήρχε τίποτα που θα μπορούσαμε να κάνουμε. Αφού ήρθε η θεία μου σπίτι μας, φρόντιζε τη μητέρα μου και μας. Από το σπίτι της θείας μου, ο σύζυγός της

Σιγκέο, μικρός αδελφός του πατέρα μου που υπηρετούσε σε μια στρατιωτική μονάδα στο Γιαμαγκούτσι, δύο μέρες μόλις μετά το βομβαρδισμό ήρθε στο σπίτι μας στη Χιροσίμα αφού εκεί βρίσκονταν η σύζυγος και η κόρη του Νόμπιουε. Αν δεν ήταν ο θείος και η θεία μου η οικογένειά μας δεν θα τα κατάφερνε, γιατί είμαστε δύο παιδιά με μια κατάκοιτη μητέρα.

Αν και η μητέρα μου χάρηκε που τα εγκαύματα στο πρόσωπό της επιουλώθηκαν γρήγορα, τα σοβαρά εγκαύματα στην πλάτη της δεν επιουλώνονταν. Το δέρμα στην πλάτη της είχε ξεραθεί και πάνω που νομίσαμε ότι θεραπευόταν ξαφνικά ξεφλούδισε εντελώς. Κάτω από το δέρμα της έβγαιναν σμάρια τα σκουλήκια και πριν καλά καλά το καταλάβω τα έντομα μαζεύονταν σμήνη τριγύρω και κάλυπταν εντελώς την πλάτη της. Ήταν αδύνατο να τα απομακρύνω όλα. Εγώ και ο αδερφός μου που κοιμόμασταν δίπλα στη μητέρα μου, που την είχαμε μέσα σε κουνουπιέρα, δεν μπορούσαμε να αγνοήσουμε τη διεισδυτική οσμή που άφηναν τα σκουλήκια.

Παρά τα σοβαρά τραύματά της, η μητέρα μου ποτέ δεν είπε «Πονάει» ή «Με τρώει», ούτε ζητούσε νερό. Απλά είπε «Θα ήθελα ένα ροδάκινο, θα ήθελα ένα ροδάκινο» και η θεία μου πήγε να αγοράσει ροδάκινα στο Ιγκούτσι. Εκ των υστέρων, πιστεύω πως πρέπει να δίψαγε πολύ.

Το πρωί της 4ης Σεπτεμβρίου η μητέρα μου πέθανε. Συνειδητοποίησα το θάνατό της όταν μου είπε η θεία μου «Χιρόκο! Η μητέρα σου είναι νεκρή» Με τον αδελφό μου πραγματικά δεν το καταλάβαμε παρά μόνο τότε. Κοιτάζοντας πίσω, αναρωτιέμαι πώς μπόρεσε και έζησε για ένα μήνα, με τόσο σοβαρό τραύμα στο κεφάλι της που είχε ανοίξει στα δύο. Όταν οι στρατιώτες έβαζαν τους τραυματίες σε ένα φορητό που θα τους μετέφερε σε ένα εξοχικό θεραπευτήριο, η μητέρα μου αρνιόταν πεισματικά να απομακρυνθεί από το σπίτι μέχρι να μάθει για την τύχη της αδελφής μου.

Κάποιος που είχε τραυματιστεί σοβαρά όπως η μητέρα μου, ανάρρωσε με τη θεραπεία που έκανε στα προάστια της πόλης. Η μητέρα μου όμως ανησυχούσε για την αδελφή μου και παρέμενε στη ζωή προσκολλημένη στην ελπίδα ότι θα ξανάβλεπε την κόρη της.

Αποτεφρώσαμε το σώμα της μητέρας μας την ημέρα του θανάτου της στις προηγούμενες εγκαταστάσεις του κρεματορίου Κοσέικαν. Δεν αισθάνθηκα θλίψη μέσα μου, ούτε έκλαιγα. Τα συναισθήματά μου πρέπει να είχαν ήδη παραλύσει. Εκείνη την ημέρα έβρεχε και το σώμα της μητέρας μου δεν καιγόταν γρήγορα.

Στην πόλη, όλα τα κτίρια είχαν καταρρεύσει και ολόκληρη η περιοχή ήταν μία καμμένη έκταση.

Από το σπίτι μας βλέπαμε το σταθμό Χιροσίμα και τη Νινοσίμα. Παντού υπήρχαν πτώματα. Τα πτώματα στο ποτάμι τα τράβηξαν και τα αποτέφρωσαν οι στρατιώτες. Αν και μερικά πτώματα είχαν μείνει έξω για περισσότερο από ένα μήνα, δεν μας ένοιαζε και πολύ και περπατάγαμε δίπλα τους. Επειδή δεν είχαμε ιδέα τι ήταν η ατομική βόμβα και δεν

είχαμε τίποτα να φάμε εκείνες τις ημέρες, χωρίς να διατάζουμε τρώγαμε τροφή που είχε εκτεθεί σε ακτινοβολία, όπως πατάτες καλλιεργημένες στους αγρούς άλλων ανθρώπων και ρύζι που φύτευε σε μολυσμένο έδαφος.

- Η ζωή μετά τη βομβιστική επίθεση

Λίγο αφότου πέθανε η μητέρα μας, πήγαμε στους συγγενείς μας στο Μιντόρι-μούρα και τους ζητήσαμε να μας αφήσουν να ζήσουμε στον αχυρώνα τους. Ο παππούς και η γιαγιά μας ήταν ήδη εκεί. Όταν έπεσε η ατομική βόμβα, ο παππούς Ταμεκίτσι Ομόγια και η γιαγιά Ματσούντο ήταν ασφαλείς στο σαλόνι του σπιτιού τους. Όταν έφτασε στο Μιντόρι μούρα ο παππούς ήταν καλά αλλά ξαφνικά αρρώστησε και πέθανε πέντε μέρες μετά το θάνατο της μητέρας μας.

Δεν είχαμε καθόλου νέα από τον θείο Σόσο, που έμενε με τον παππού και τη γιαγιά στην Χιροσέ-μοτομάτσι και, όπως είπαν, ήταν στην είσοδο του σπιτιού όταν έπεσε η βόμβα.

Στο Μιντόρι-μούρα, αισθανόμασταν αποπροσανατολισμένοι, γιατί πολλά πράγματα εκεί ήταν διαφορετικά από αυτά που είχαμε συνηθίσει μέχρι τότε στη ζωή μας. Αφού πήγαμε σχολείο στο Μιντόρι-μούρα για ένα περίπου χρόνο, επιστρέψαμε στη Χιροσέ. Μείναμε ο ένας κοντά στον άλλον, ιωώσαμε ένα κομμάτι γης και χτίσαμε μια παράγκα για να μένουμε. Η θεία κι ο θείος μας έγιναν οι θετοί μας γονείς και μας μεγάλωσαν σαν να ήμασταν δικά τους παιδιά. Δεν αισθάνθηκα μοναξιά μετά το θάνατο των γονιών μου.

Καθώς μεγάλωνα όμως άρχισαν να μου λείπουν οι γονείς μου. Βλέποντας την ξαδέλφη μου με την οποία μεγαλώσαμε μαζί σαν να είμαστε αδέρφια, να κάνει ιδιαίτερα μαθήματα από το δημοτικό, ζήλεψα και ένιωσα λίγο μοναξιά. Έμεινα με την οικογένεια του θείου μου μέχρι που παντρεύτηκα.

Όσο έμενα στο σπίτι του θείου μου που ήταν επιπλοποιός, δούλευα μαζί του κρατώντας τα λογιστικά βιβλία.

- Γάμος και ασθένεια

Στα παλιά τα χρόνια, πολλοί δεν έλεγαν ότι ήταν θύματα της ατομικής βόμβας. Πολλές γυναίκες κυρίως, δεν έκαναν αίτηση για το βιβλιάριο θύματος ατομικής βόμβας, κρύβοντας το γεγονός ότι ήταν θύματα της ατομικής βόμβας και προκειμένου να μπορέσουν να παντρευτούν. Αν και είμαι ευγνώμων για το βιβλιάριο αυτό, μου πήρε κάποιον χρόνο μέχρι να κάνω αίτηση να το πάρω. Όσον αφορά το γάμο, πίστευα ότι θα παντρευόμουν κάποιον που θα μου έβρισκαν η θεία κι ο θείος μου. Τελικά παντρεύτηκα από συνουκέσιο. Ευτυχώς τον σύζυγο μου δεν τον πείραζε που ήμουν θύμα της ατομικής βόμβας.

Μετά τον γάμο ανησυχούσα για τα παιδιά που θα έκανα. Έχω καρκίνο του θυρεοειδούς. Ο μεγαλύτερος αδελφός μου και η ξαδέλφη μου επίσης έχουν πάθει καρκίνο. Η κόρη μου έχει

όγκο στο ακουστικό νεύρο. Δεν ξέρω αν η ασθένειά της κόρης μου οφείλεται στην ατομική βόμβα.

- Επιθυμία για ειρήνη

Συχνά λέω την ιστορία της ατομικής βόμβας στα παιδιά μου. Τους έχω πάει επίσης στο Μουσείο Ειρήνης και τους έχω πει για την κατάσταση που επικρατούσε όταν έπεσε η ατομική βόμβα.

Αν και παλιά δεν είχα πολύ χρόνο για να επισκέπτομαι τον οικογενειακό μας τάφο, τώρα το κάνω συχνά και μιλάω λίγο με τους παλιούς μας γείτονες, πριν γυρίσω σπίτι. Αν ζούσε η μητέρα μου, θα ήθελα να κάνω διάφορα πράγματα για να την ευχαριστήσω και να της δείξω πόσο την αγαπώ. Έτσι, όποτε συναντώ κάποιον γύρω στην ηλικία της μητέρας μου, δεν τον αφήνω σε ησυχία. Θέλω να τον ευχαριστήσω όπως θα έκανα και για τη δική μου μητέρα.

Με τόσες πολλές ζωές που θυσιάστηκαν από την ατομική βόμβα, είμαι ευγνώμων για την τωρινή υγεία μου. Επίσης, σκεφτόμενη τη μητέρα μου που έχει πεθάνει, θέλω να ζήσω πολλά χρόνια με υγεία για τα δικά μου παιδιά.

Αξέχαστο γεγονός εκείνο το καλοκαίρι

Τσιγιόκο Σιμοτάκε

- Η ζωή κατά τη διάρκεια του πολέμου

Γεννήθηκα το 1921 στην Τονόγκα-μούρα (αργότερα Κάκε-τοο, η σημερινή Ακιάτα-τοο), της επαρχίας Γιαμαγκάτα γκούν στο νομό Χιροσίμα.

Το 1940 ή 1941, έφυγα από το σπίτι των γονιών μου και παρακολούθησα μαθήματα τελετής τσαγιού, ανθοδετικής και εθιμοτυπίας με μία δασκάλα καλών τρόπων η οποία ήταν γνωστή για την αυστηρότητά της, μένοντας στο σπίτι της στην Τσούτσουγκα-σον (τη σημερινή Ακιάτα-τοο).

Αυτό με βοήθησε πολύ στην μετέπειτα ζωή μου. Αρκετά χρόνια αργότερα, αφού πέθανε η δασκάλα, ο πρόεδρος της επιθεώρησης εκπαίδευσης της Τσούτσουγκα-σον μου ζήτησε να αναπληρώσω τη θέση της και να διδάσκω. Μπόρεσα κι έβγαλα χρήματα από τις πληρωμές του χωριού για διαλέξεις.

Από εκεί γνώρισα τον Χισάσι Καγουαμότο, ανιψιό του Δημάρχου της Τονόγκα-μούρα, και τον παντρεύτηκα τον Μάιο του 1944. Ο γάμος μας έγινε λόγω της σχέσης του πατέρα μου, ο οποίος εργαζόταν στο γραφείο της Τονόγκα-μούρα, με το Δήμαρχο. Μετά το γάμο, μέναμε με τους γονείς του συζύγου μου (τον πεθερό τον έλεγαν Καμεσαμπούρο και την πεθερά Σεκίγιο) κοντά στη γέφυρα Τσουρούμι στην Χιτζιγιάμα-χονμάτσι, στη Χιροσίμα. Ο σύζυγός μου είχε επιχείρηση ρολογιών αλλά μας πίεσαν να την κλείσουμε γιατί υπήρχαν πολλά καταστήματα αυτού τύπου στην ίδια γειτονιά και δεν χρειαζόνταν τόσα. Στη δύσκολη κατάσταση του πολέμου που υπαγόρευε ότι δεν χρειαζόνταν δύο νοικοκυρές στο ίδιο νοικοκυριό και ότι οι γυναίκες θα πρέπει κι αυτές να δουλεύουν, ξεκινώντας από τον επόμενο μήνα του γάμου μου πήγα να δουλέψω στο στρατιωτικό οπλοστάσιο της Κασούμι-τοο όπου δούλευε κι ο πεθερός μου.

- Πριν από την έκρηξη της ατομικής βόμβας

Ο πεθερός μου ήταν και αυτός από την Τονόγκα-μούρα. Η πεθερά μου σχεδίαζε επίσκεψη στην Τονόγκα-μούρα στις 3 Αυγούστου, αλλά εκείνο το πρωί ξαφνικά άλλαξε γνώμη και μου είπε «Πήγαινε εσύ πρώτα. Θα έρθω και εγώ κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ Όμπιον και θα μείνω για 10 περίπου ημέρες» Έτσι πήγα στο σπίτι των γονιών μου στην Τονόγκα-μούρα από τις 3 έως τις 5 Αυγούστου. Όταν διέσχεζα τη γέφυρα Τσουρούμι, η πεθερά μου έτρεξε και μου έδωσε μια ομπρέλα ηλίου σε καλή κατάσταση, και είπε «Άφησέ την στο σπίτι των γονιών σου γιατί αν την κρατήσουμε στη Χιροσίμα δεν είμαστε σίγουροι τι θα της συμβεί με όλες αυτές τις αεροπορικές επιδρομές» και συνέχισε «Χαιρετισμούς στον πατέρα και τη μητέρα σου, και να είσαι πίσω στις 5 του μήνα» Την άκουγα, χωρίς να έχω την παραμικρή ιδέα ότι αυτά θα ήταν τα τελευταία λόγια της σε μένα. Όποτε πήγαινα στο σπίτι των γονιών μου, πάντα ήθελα να μένω εκεί όσο το δυνατόν περισσότερο και να χαλαρώνω, έτσι αποφάσισα να επιστρέψω σπίτι με το τελευταίο λεωφορείο που έφευγε το βράδυ της 5ης Αυγούστου. Όταν όμως

ξεκίνησα για να γυρίσω σπίτι, δεν με άφησαν να μπω στο λεωφορείο και έπρεπε να επιστρέψω στο σπίτι των γονιών μου. Μόλις έμαθε ο πατέρας μου ότι δεν είχα γυρίσει στο σπίτι, με επέπληξε, λέγοντας «Όποιος δεν μπορεί να κρατήσει τον λόγο του είναι ευτελής. Με τι μούτρα θα ζητήσω συγγνώμη από τον Κο. και την Κα. Καγουαμότο για το ψέμα σου», κι έστειλε στην οικογένεια Καγουαμότο τηλεγράφημα που έλεγε «Θα φροντίσω να επιστρέψει η Τσιγιόκο σπίτι αύριο, οπωσδήποτε».

- Από τις 6 έως τις 9 Αυγούστου

Την επόμενη μέρα (6 Αυγούστου), παρόλο που είχα υποσχεθεί ότι θα έφευγα νωρίς το πρωί, ήμουν ακόμα στο σπίτι των γονιών μου. Όμως, αν είχα φύγει από εκεί νωρίς το πρωί, θα είχα ζήσει την ατομική έκρηξη σε ένα μέρος πολύ πιο κοντά στο σημείο μηδέν. Η ώρα έφτασε 8:15 π.μ. Μετά από μια λάμψη, έφτασε η έκρηξη σαν σεισμική δόνηση. Σταδιακά, ο αέρας έφερνε αμέτρητα κομμάτια κομμένου ή καμένου χαρτιού με τη λέξη «Χιροσίμα». Όταν τα είδα αυτά, σκέφτηκα ότι κάτι συνέβη στη Χιροσίμα. Μετά από λίγο, μας ενημέρωσαν ότι κάτι πολύ σοβαρό είχε συμβεί στη Χιροσίμα. Προσπάθησα να επιστρέψω στη Χιροσίμα, αλλά οι άνθρωποι είπαν ότι τη διαδρομή προς την πόλη δεν μπορούσαν να την κάνουν γυναίκες και παιδιά. Έτσι, πήγε πρώτα στην Χιροσίμα με τα πόδια πρώτα ο πατέρας μου για να ελέγξει την κατάσταση. Σύμφωνα με τον ίδιο, έφτασε πρώτα στην Χιτζιγιάμα-χονμάτσι, στο σπίτι που μέναμε και ήταν όλα καμένα. Στα ερείπια της πυρκαγιάς βρήκε ένα μήνυμα που έγραφε, «Είμαστε σε έναν κοιτώνα στο οπλοστάσιο» Πήγε εκεί και συνάντησε τον άντρα μου και τα πεθερικά μου. Η πεθερά μου υπέφερε από σοβαρά εγκαύματα και ήταν ήδη στα πρόθυρα του θανάτου. Αφού είδε τον σύζυγο και τα πεθερικά μου, ο πατέρας μου πήγε να δει και το θείο μου στην οδό Χιγκάσι-Χακουσίμα-τοο. Το σπίτι του είχε καταρρεύσει εντελώς, οπότε ο θείος μου είχε απομακρυνθεί από εκεί κι είχε πάει στην περιοχή γύρω από το Κόι. Ο ξάδελφός μου, ο οποίος ασχολιόταν με κατεδαφίσεις κτιρίων στο πλαίσιο της επίταξης των μαθητών, ήταν νεκρός.

Αφού περπάτησε και είδε την κατάσταση της περιοχής, ο πατέρας μου επέστρεψε στην Τονόγκα-μούρα. Όταν έμαθα ότι η οικογένειά μου κι' ο σύζυγός μου βρίσκονταν σε κοιτώνα στο οπλοστάσιο, πήγα το πρωί της 8ης Αυγούστου στην Χιροσίμα, πρώτα με λεωφορείο και μετά με την ατομομηχανή (γραμμή Κάμπε). Στο δρόμο για τη Χιροσίμα υπήρχαν πολλοί ετοιμοθάνατοι τραυματίες που ανέπνεαν αδύναμα, ξαπλωμένοι στην πλατεία μπροστά από το σταθμό Κάμπε.

Ο καθένας τους είχε μόνο μία κονσέρβα δίπλα στο μαξιλάρι τους. Ακόμα και όταν όσοι έμαχναν να βρουν τις οικογένειές τους κοιτούσαν τα πρόσωπα των θυμάτων, φωνάζοντας το όνομα των αγαπημένων τους, κανένας τους δεν ήταν αρκετά δυνατός για να απαντήσει. Βλέποντας τόσους πολλούς τραυματίες, ανησύχησα τρομερά για τη δική μου οικογένεια.

Η ατομομηχανή σταμάτησε γύρω από την περιοχή του σταθμού Μιτάκι κι είπαν στους επιβάτες να κατέβουν. Κατευθύνθηκα τότε προς τον κοιτώνα του οπλοστασίου, κουβαλώντας τρόφιμα, όπως τουροί δαμάσκηνο και ρύζι που μου είχαν δώσει οι γονείς μου. Ωστόσο δεν ήξερα προς ποια κατεύθυνση να πάω βλέποντας τον καμμένο κάμπο. Έπρεπε να περπατήσω χωρίς να βλέπω κανένα γνωστό σημείο, κάτι που να ήξερα από πριν. Τότε είδα μια φωτιά. Υπέθεσα ότι κάποιος θα είναι εκεί και πήγα κοντά για να ζητήσω οδηγίες μα διαπίστωσα ότι τη φωτιά τη χρησιμοποιούσαν για την αποτέφρωση πτώματων. Σε γέφυρες, η στις πλευρές του δρόμου, είτε στα ρυζοχώραφα, τα πτώματα αποτεφρώνονταν σχεδόν οπουδήποτε. Παρόλο που έβλεπα τα πτώματα να καίγονται δεν ένιωσα τίποτα και δεν με ένοιαζε η βρόμα. Τα συναισθήματά μου πρέπει να είχαν παραλύσει.

Την νύχτα της 9ης Αυγούστου στις 3:00 π.μ., έφτασα τελικά στον κοιτώνα του οπλοστασίου. Παρόλο που η πεθερά μου είχε ήδη πεθάνει, το σώμα της βρισκόταν ακόμα εκεί δίπλα στην γωνία του δωματίου γιατί είχαν περάσει μερικές μόνο ώρες από το θάνατό της. Επειδή η πεθερά μου βρισκόταν στο χωράφι όταν έπεσε η ατομική βόμβα, ήταν σε φρικτή κατάσταση, είχε καεί σχεδόν όλο της το σώμα ενώ το πηγούνι και το στήθος της κρέμονταν. Ο πεθερός μου είπε πως ενώ άναβε κεριά παρατήρησε ότι δεν την άκουγε πια να βογγά και διαπίστωσε ότι είχε πεθάνει. Την επόμενη μέρα, ο πεθερός μου έφτιαξε ένα ξύλινο κουτί, έβαλε την πεθερά μου μέσα και την αποτέφρωσε σε ένα χωράφι πατάτας.

● Ο θάνατος του συζύγου μου

Επειδή ο σύζυγός μου ήταν στο σπίτι, δεν έπαθε εγκαύματα και δεν είχε εμφανείς τραυματισμούς. Μου είπε ότι όταν άκουσε τις κραυγές της πεθεράς μου που δούλευε στο χωράφι, βγήκε έξω για να τη σώσει.

Στις 15 Αυγούστου, ξύπνησα στις 5:00 π.μ. Παρόλο που ο σύζυγός μου μου είπε ότι δεν χρειαζόταν να σηκωθώ τόσο νωρίς, εγώ έκανα μπάλλες από ρύζι για να προσφέρω στο πνεύμα της πεθεράς μου αφού ήταν η έβδομη ημέρα μετά το θάνατο της οπότε θα έπρεπε να κάνουμε επιμνημόσυνη δέηση. Επίσης έφτιαξα χυλό ρυζιού για τους τρεις μας. Όταν προσπάθησα να δώσω χυλό ρυζιού στον σύζυγό μου που ήταν ξαπλωμένος μαζί με τον πεθερό μου στο πάτωμα, σε ένα δωμάτιο με τρία τατάμι, εκείνος δεν αποκρίθηκε. Είχε πεθάνει χωρίς καν ο πεθερός μου να το καταλάβει.

Επειδή είχαν μαζευτεί μύγες στο πτώμα του άντρα μου, για να αποτεφρωθεί το συντομότερο δυνατόν, αν και πέθανε στις 15 ανέφερα στο τοπικό κυβερνητικό γραφείο ότι είχε πεθάνει στις 14 του μήνα, έτσι αποτεφρώσαμε το σώμα του την ίδια ημέρα.

Ο πεθερός μου έφτιαξε ένα ξύλινο κουτί και πάλι, αυτή τη φορά για τον άντρα μου. Βάλαμε τον άντρα μου στο κουτί και τον αποτεφρώσαμε. Επειδή το άναμμα της φωτιάς για την αποτέφρωση της πεθεράς μου μάλλον ήταν πολύ δύσκολο για να τον πεθερό μου, μου

ζήτησε να αναλάβω εγώ την αποτέφρωση του συζύγου μου. Εγώ δεν ήθελα να βάλω φωτιά σε κάποιον που ανέπνεε το ίδιο πρῶι, αλλά ήταν δική μου ευθύνη οπότε και άναψα τη φωτιά. Όταν το σώμα όμως άρχισε να καίγεται δεν μπόρεσα να μείνω άλλο εκεί. Προσπάθησα να απομακρυνθῶ αλλά δεν μπορούσα να περπατήσω, δεν μπορούσα ούτε καν να σταθῶ από το τρέμουλο στα πόδια μου. Η μόνη επιλογή που είχα ήταν να συρθῶ ως το σπίτι. Από τα πτώματα που αποτεφρώνονταν εδώ και εκεί, έπαθα εγκαύματα στις παλάμες μου, τα γόνατα και τα πόδια, μπουσουλώντας πάνω στο καυτό έδαφος.

Την επόμενη μέρα, βγήκα έξω για να μαζέψω τα οστά του συζύγου μου και αναρωτήθηκα γιατί δεν είχε σημάνει κόκκινος συναγερμός, αφού πετούσαν εχθρικά αεροπλάνα ακριβῶς από πάνω μας. Για αρκετό καιρό δεν γνώριζα ότι ο πόλεμος είχε ήδη τελειώσει.

- Υδροκυάνιο για αυτοκτονία

Στο οπλοστάσιο, είχαν δώσει σε όλες τις γυναίκες υδροκυάνιο. Μας είπαν να το πάρουμε σε περίπτωση που θα μας βίαζαν Αμερικανοί στρατιῶτες, γιατί ήταν ατιμασμός. Όταν πέθανε ο άντρας μου, σκέφτηκα να πάρω το υδροκυάνιο νιώθοντας άχρηστη. Όταν πέθανε ο άντρας μου, σκέφτηκα να πάρω το υδροκυάνιο νιώθοντας άχρηστη. Όταν ο πεθερός μου πήγε να δηλώσει το θάνατο του συζύγου μου στο τοπικό κυβερνητικό γραφείο, έβαλα νερό για να πάρω το υδροκυάνιο, αλλά εκείνη τη στιγμή σκέφτηκα πῶς θα αισθανόταν ο πεθερός μου, αν με έβρισκε κι εμένα νεκρή όταν γύριζε σπίτι. Γι' αυτό και αποφάσισα να μην πάρω το υδροκυάνιο, θεωρώντας ότι ο θάνατος δεν ήταν μία επιλογή που είχα και σκεπτόμενη ότι είχα καθήκον να φροντίσω τον πεθερό μου και γι' αυτό δεν έπρεπε να πεθάνω.

Έκοψα τα μακριά μου μαλλιά και τα αποτέφρωσα μαζί με το σώμα του συζύγου μου, λέγοντας στο πνεύμα του «Συγγνώμη, αγάπη μου. Δεν μπορώ να έρθω μαζί σου. Αυτά δείχνουν πῶς νιώθω για σένα» Αν δεν ήταν ο πεθερός μου, θα είχα πάρει το υδροκυάνιο.

Αφού επέστρεψα στην Τονόγκα-μούρα, ακόμα φύλαγα το υδροκυάνιο. Ένας μικρότερός αδερφός μου το βρήκε και το έκαψε, λέγοντας ότι δεν ήξερε τι θα έκανα αν το κράταγα κοντά μου. Δεν έχω λόγια να περιγράψω τη μυρωδιά του χημικού που καιγόταν.

- Ο θάνατος του πεθερού μου

Ο πεθερός μου είχε εκτεθεί στην ατομική βόμβα ενώ βρισκόταν στο οπλοστάσιο και υπέστη σοβαρά εγκαύματα στην πλάτη του. Γι' αυτό και πάντα κοιμόταν μπρούμυτα. Μετά το θάνατο του συζύγου μου, σκόπευα να πάω στην Τονόγκα-μούρα με τον πεθερό μου. Αλλά στις 25 Αυγούστου, απεβίωσε. Ήμουν μόλις 24 ετών και ξαφνικά ολομόναχη στη Χιροσίμα, έχοντας χάσει τον άντρα μου και τα πεθερικά μου. Αισθανόμουν έτοιμη να πεθάνω, αλλά δεν μπορούσα, ήταν καθήκον μου να πάω τα λείψανα των τριών τους στην πατρίδα των πεθερικών μου και να τα παραδώσω στους συγγενείς τους εκεί.

- Επιστροφή στην Τονόγκα-μούρα

Τελικά επέστρεψα στην Τονόγκα-μούρα στις 6 Σεπτεμβρίου, φέρνοντας μαζί μου τα λείψανα του συζύγου και των πεθερικών μου. Οι συγγενείς του συζύγου μου έκαναν κηδεία για την οικογένειά μου στο σπίτι τους. Επειδή εκείνες τις ημέρες ήμουν πολύ αδύναμη και δεν ένιωθα καλά, οι γονείς και τα αδέρφια μου ήταν εκεί για να με προστατεύσουν. Είμαι ακόμα ζωντανή σήμερα χάρη σ' αυτούς. Είναι σπουδαίο πράγμα να έχεις γονείς και αδέρφια. Έιχε ανόξει η όρεξή μου βλέποντάς τους να τρώνε. Σε μια εποχή που είχαμε πάντα λίγα τρόφιμα, ανάγκαζα τον εαυτό μου να τρώω ακόμα και όταν δεν ήθελα πραγματικά, γιατί αισθανόμουν ότι αν δεν έτρωγα τίποτα θα ήταν χειρότερα. Νομίζω ότι αυτό με βοήθησε πολύ.

Αφότου επέστρεψα στην Τονόγκα-μούρα, πήγαμε μερικές φορές στην Χιροσίμα με τον πατέρα μου. Μια μέρα, ένας αλλοδαπός που ήταν αιχμάλωτος πολέμου μας κυνήγησε στην πόλη. Ήμαστε ήδη εξαντλημένοι από το περιπάτημα στην περιοχή, συν το ότι έπρεπε να προχωράμε εκεί που είχαν καταστραφεί οι δρόμοι από τον τυφώνα Μακουραζάκι. Παρόλο που καταφέραμε να του ξεφύγουμε τρέχοντας απελπισμένα, ακόμα δεν μπορώ να ξεχάσω το φόβο που ένιωσα τότε.

- Δεύτερος γάμος

Το 1957 παντρεύτηκα ξανά με κάποιον που είχε 3 παιδιά, και το μικρότερο παιδί του ήταν δύο χρονών. Στην αρχή, σκόπευα να αρνηθώ την πρόταση γάμου, γιατί ποτέ δεν είχα αναθρέψει παιδιά. Ωστόσο, μόλις γνώρισα τα παιδιά του, ήταν τόσο αξιολάτρευτα που άλλαξα γνώμη και αποφάσισα να τον παντρευτώ, σκεφτόμενη ότι θα μπορούσα να είμαι ευτυχής μεγαλώνοντας τα παιδιά αυτά, αφού η ελπίδα να αποκτήσω δικό μου παιδί ήταν μηδαμινή.

- Η κατάσταση της υγείας μου

Πολλές φορές ανησύχησα για την υγεία μου. Επί του παρόντος, πρέπει να βλέπω πολλούς και διάφορους γιατρούς. Όταν πηγαίνω στον οδοντίατρο της γειτονίας για να μου βγάλει ένα δόντι, ο οδοντίατρος μου ζητά να με συνοδεύει και ένας παθολόγος, γιατί το αίμα μου δεν σταματάει να τρέχει.

Το 2001, περίπου 7 χρόνια πριν, έκανα εγχείρηση για καρκίνο των ωοθηκών. Επειδή ο καρκίνος είχε εξαπλωθεί και στο έντερο, ήταν σοβαρή εγχείρηση και χρειάστηκε να μου αφαιρεθεί μισό μέτρο εντέρου. Ο καρκίνος των ωοθηκών είναι μια ασθένεια που δύσκολα θεραπεύεται.

Είναι λοιπόν θαύμα που μπόρεσα κι επιβίωσα.

Όταν έπασχα από καρκίνο των ωοθηκών, είχα μία αίσθηση πικρότητας με τις τροφές.

Τελευταία άρχισα να νιώθω το ίδιο οπότε πήγα στο νοσοκομείο για να δω ένα γιατρό. Στο νοσοκομείο η διάγνωση ήταν ειλεός και χρειάστηκε να νοσηλευτώ.

- Έκθεση στην ακτινοβολία της ατομικής βόμβας

Αν και δεν έπαθα εγκαύματα από άμεση έκθεση στην ακτινοβολία της ατομικής βόμβας, οι μύγες γέννησαν αυγά σε διάφορα σημεία του σώματός μου, στα χέρια, στα πόδια και στην πλάτη, και χιλιάδες σκουλήκια άρχισαν να βγαίνουν από το δέρμα μου. Ήταν ένας μαχαιρωτός πόνος σαν να σε τομπιάει αλογόμυγα. Έχω ακόμα πολλά από τα σημάδια που άφησαν στην πλάτη μου αυτά τα σκουλήκια, γι' αυτό δεν θέλω να πηγαίνω σε δημόσια λουτρά, ούτε και ιαματικές πηγές.

Οι γιατροί στα νοσοκομεία όταν βλέπουν την πλάτη μου με ρωτούν τι συνέβη. Τους απαντώ ότι αυτό οφείλεται στην ατομική βόμβα. Μερικοί γιατροί με ρωτάνε επίσης αν η πλάτη μου ήταν εκτεθειμένη κατά τη στιγμή του βομβαρδισμού, αλλά δεν έγινε έτσι.

Η ειρήνη είναι πολύ σημαντική. Πιστεύω ότι δεν πρέπει να κάνουμε πόλεμο. Και στο σπίτι σου ακόμα να έχεις προβλήματα, δεν είσαι ευτυχομένος. Θα πρέπει, λοιπόν, να ελέγχουμε τον εαυτό μας για να μην προκαλούμε προβλήματα.

Τυχερέ

Τόσο Μιγάτοι

- Η ζωή εκείνη την εποχή

Γεννήθηκα το 1917 στη Νακανόσο-μούρα, της επαρχίας Μιτσούγκι-γκούν (τη σημερινή Ιννοσίμα-Νακανόσο-τοο, Ονομίτσι-σι). Όσο ο πατέρας μου δούλευε στο ταχυδρομείο της Νακανόσο, η μητέρα μου ασχολιόταν με τα οικοκυρικά και καλλιεργούσε ένα μικρό χωράφι. Γεννήθηκα εγώ ως πρώτος γιός της οικογένειά μας αφού είχαν γεννηθεί οι τρεις μεγαλύτερες αδερφές μου και δύο χρόνια αργότερα γεννήθηκε ο μικρότερός μου αδερφός. Η μεγαλύτερη αδελφή μου πέθανε το 1924, λίγο αφότου γεννήθηκε. Μετά πέθανε κι η μητέρα μου. Από τότε, ζούσα μόνος με τον πατέρα μου.

Το 1939 έλαβα το δελτίο στρατεύσης και τοποθετήθηκα στην 5η Μεραρχία, στο 5ο τάγμα πυροβολικού. Ως αρχηγός διμοιρίας, πολέμησα για τρία χρόνια σε διάφορες εμπόλεμες ζώνες στο Βιετνάμ και στην Κίνα. Αφού έληξε η θητεία μου στο στρατό, εργάστηκα για το πολυκατάστημα Μακουράσι στο υποκατάστημα του Χικάρι που διεύθυνε ο ξάδελφός μου. Το 1943, άλλαξα δουλειά και άρχισα να δουλεύω στο υποκατάστημα του Χικάρι της εταιρείας «Χαλυβουργική Μιγιάτζι» που διεύθυνε ο παππούς μου. Άλλαξα δουλειά γιατί η έδρα της νέας εταιρείας ήταν πιο κοντά στο σπίτι του πατέρα μου και σκέφτηκα ότι αυτό θα με εξυπηρετούσε για να τον φροντίζω.

Παντρεύτηκα την περίοδο που άλλαξα δουλειά και ο πρώτος γιος μου γεννήθηκε τον Απρίλιο του 1944.

Τον Απρίλιο του 1945, έλαβα δελτίο επιστράτευσης για δεύτερη φορά. Αυτή τη φορά έστειλα την γυναίκα και τα παιδιά μου στην Ιννοσίμα. Τοποθετήθηκα και πάλι στο πυροβολικό, στο 5ο τάγμα, αλλά αυτή τη φορά δούλεψα στα κεντρικά γραφεία του τάγματος σαν γραμματέας. Η κύρια δύναμη των στρατευμάτων είχε αποσταλεί για να υπερασπιστεί την ηπειρωτική χώρα έτσι ο αριθμός των στρατιωτών που έμειναν στην έδρα μου ήταν πολύ περιορισμένος. Τα κύρια καθήκοντά μου στον γραμματειακό τομέα ήταν να συντάξω ένα μητρώο στρατιωτών και να μοιράζω στρατιωτικές ατζέντες ενώ δεν χρειαζόταν καν να παίρνω μέρος σε στρατιωτικά γυμνάσια.

Ο ανώτερος μου, λοχίας Οκάντα, ο οποίος καταγόταν από την Κομπατάκε-μούρα της επαρχίας Τζινσέκι-γκούν (τη σημερινή Τζινσεκικόγκεν, της επαρχίας Τζινσέκι-γκούν), ήταν ένας εξαιρετικός άνθρωπος. Δουλεύαμε κι οι δύο μόνιμοι μας στο ίδιο γραφείο και επειδή με συμπαθούσε πολύ, μου φερόταν πολύ καλά.

Τον Ιούνιο του 1945, η στρατιά μου μετονομάστηκε σε Αποθεματικά Πυροβολικού του Στρατού της περιοχής Τσουγκόκου (111η Μονάδα του Τσουγκόκου). Η μονάδα βρισκόταν στη δυτική πλευρά του κάστρου της Χιροσίμα. Χτίστηκαν γύρω από την τάφρο αρκετοί, 4 ή 5 δώροφοι στρατώνες όπου έμεναν τέσσερις ομάδες.

- Πώς ήταν η κατάσταση πριν το βομβαρδισμό

Αφού τελείωσε η θητεία μου στο στρατό, σκόπευα να επιστρέψω στη δουλειά μου στο προηγούμενο μου γραφείο. Η εταιρεία μου που φαινόταν πως σκόπευε το ίδιο, ανέμενε την επιστροφή μου στη δουλειά και έτσι μου παρέδωσαν στην πυροβολαρχία μία επιστολή από τον πρόεδρο όπου με ρωτούσε αν θα μπορούσα να επισκεφθώ την πόλη Χικάρι για να συμμετάσχω μία σημαντική επαγγελματική συνεδρίαση.

Δίσταζα όμως να ζητήσω άδεια εξόδου επειδή δεν ήθελα να με παρεξηγήσουν οι συνάδελφοί μου και να νομίσουν ότι φεύγω απλά για να δώ τους συγγενείς μου που ήταν και εργοδότες μου.

Ενώ αμφιταλατευόμουν, ο λοχίας Οκάντα πολύ ευγενικά μου είπε «Μην ανησυχείς. Θα βγάλω εγώ την άδεια για σένα» Χάρη σ' αυτόν, πήρα ειδική άδεια εξόδου και πήγα στην πόλη Χικάρι την Κυριακή στις 5 Αυγούστου. Η άδεια περιλάμβανε τον όρο ότι θα επέστρεφα στη μονάδα μου με το τρένο που θα έφτανε στο σταθμό της Χιροσίμα στις 9:00 το επόμενο πρωί της Δευτέρας 6 Αυγούστου.

Στις 6 Αυγούστου, ξύπνησα στις 4:00 το πρωί κι αφού έφαγα πρωινό πήρα την ατμομηχανή από το σταθμό Χικάρι. Στις 8:15, όταν έπεσε η ατομική βόμβα, πιστεύω ότι η ατμομηχανή μου βρισκόταν στην περιοχή λίγο πριν από το σταθμό Ιγουςακούνι. Επειδή δεν ακούγονταν οι εξωτερικοί θόρυβοι, αφού η ατμομηχανή έκανε η ίδια μεγαλύτερο θόρυβο, δεν άκουσα τον ήχο της έκρηξης. Αλλά όλοι οι επιβάτες κοίταζαν την ίδια στιγμή από τα παράθυρα της δεξιάς, προς την κατεύθυνση της διαδρομής, πλευράς της ατμομηχανής και είπαν «Ένα τεράστιο σύννεφο καπνού, σαν διαφημιστικό μπαλόνι ανεβαίνει στον ουρανό της Χιροσίμα». Χωρίς καμία ανακοίνωση, γιατί κανείς δεν ήξερε τι συνέβαινε, η ατμομηχανή συνέχισε μέχρι που ξαφνικά σταμάτησε στο σταθμό Ιτσουκαϊτσι. Σε αυτό το σταθμό, όπου βρισκόταν σταματημένη και η προηγούμενη ατμομηχανή, οι επιβάτες πήραν εντολή να αποβιβαστούν επειδή δεν μπορούσαμε να συνεχίσουμε προς την κατεύθυνση της Χιροσίμα. Δεν ήξερα τι να κάνω, γιατί είχα υποσχεθεί να επιστρέψω στη μονάδα μου μόλις έφτανα στις 9:00 στη Χιροσίμα.

Μπροστά από το σταθμό Ιτσουκαϊτσι, από τον μαύρο καπνό που έβγαζε μία ατμομηχανή, είχε σκοτεινιάσει σαν να ήταν νύχτα τόσο που μόλις και μετά βίας ένιωθα τα άτομα γύρω μου να κινούνται. Μετά από λίγο, όταν άρχισε να διαλύεται ο μαύρος καπνός, διέκρινα ένα φορτηγό της στρατιωτικής αστυνομίας που ήταν σταθμευμένο εκεί κοντά. Φαινόταν να είχαν μόλις τελειώσει κάποια δουλειά κι όταν τους ζήτηρα να με πάνε στο κάστρο της Χιροσίμα για να επιστρέψω στη μονάδα μου, με δεχτήκαν αμέσως. Ήταν δύο, ένας δεκανέας και ένας λοχίας, ήταν πολύ καλά και δεν είχαν καθόλου εμφανείς τραυματισμούς, οπότε μάλλον δεν είχαν εκτεθεί άμεσα στην ακτινοβολία της ατομικής βόμβας. Αν είναι ακόμα ζωντανοί

σήμερα, θα ήθελα να τους εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου.

- Η κατάσταση στην πόλη μετά την ρίψη της ατομικής βόμβας

Αν και δεν θυμάμαι ακριβώς ποια διαδρομή πήραν από το Ιτσουκαϊτσι στη Χιροσίμα, νομίζω ότι πήραν έναν δρόμο κατευθείαν μέσα από κάτι ορυζώνες. Στο δρόμο ποτάμι οι πρόσφυγες που έτρεχαν να ξεφύγουν από την καταστροφή. Αφού μπήκαμε στη Χιροσίμα, ακολουθήσαμε το δρόμο κατά μήκος των γραμμών του τραμ. Φαινόταν ότι όλοι είχαν ήδη φύγει, η πόλη ήταν έρημη, δεν είδαμε ούτε καν σκυλιά και γάτες.

Αν και τους είχα ζητήσει να με πάνε μέχρι το κάστρο της Χιροσίμα, με άφησαν λίγο πριν από τη γέφυρα Αϊόι. Η μονάδα μου ήταν πάρα πολύ κοντά στη γέφυρα, οπότε σκέφτηκα να πάω με τα πόδια. Αλλά δεν μπορούσα, ο δρόμος έκαιγε. Φορούσα παπούτσια με κορδόνια τυλιγμένα με γκέτες, αλλά δεν μπορούσα να προχωρήσω ούτε ένα μέτρο, οπότε χρειάστηκε να σταματήσω πάνω στη γέφυρα.

Προχωρούσα μισό μέτρο μπρος πίσω πάνω στη γέφυρα Αϊόι για καμία ώρα μέχρι που ξαφνικά άρχισε να βρέχει δυνατά, οι σταγόνες ήταν σαν βελόνες που καρφώνονταν στο δέρμα μου. Ήταν μια μαύρη βροχή, που μούσκεψε την περιοχή σαν να είχε χυθεί παντού πετρέλαιο. Ωστόσο, όταν σκούπισα το βρεγμένο μου πρόσωπο με τα χέρια μου, δεν το ένιωσα καθόλου λιπαρό. Χωρίς καταφύγιο και μουσκεμένος έως το κόκκαλο περίμενα πάνω στο καμένο έδαφος μέχρι να σταματήσει η βροχή.

Αφού σταμάτησε η βροχή, ξαφνικά δρόσισε σαν να ήταν φθινόπωρο. Κρύωσε και ο δρόμος αρκετά και μπορούσα να περπατήσω. Όταν έφτασα στην μονάδα μου, οι στρατώνες ήταν σε άθλια κατάσταση. Ήταν σαν να μην είχε υπάρξει τίποτα εκεί πριν, όλα τα κτίρια είχαν γίνει στάχτη που παρασύρθηκε από τη βροχή.

Ο λοχίας Οκάντα είχε εγκαύματα σε όλο του το σώμα αλλά εξακολουθούσε να αναπνέει.

Επειδή τα εγκαύματα τού είχαν αλλάξει εντελώς την όψη, δεν τον αναγνώρισα μέχρι που μου μίλησε και είπε «Μιγάτσι, τυχερέ!» Έφυγα για λίγο, αλλά όταν επέστρεψα σε εκείνο το σημείο το απόγευμα, δεν μπόρεσα να βρω τον λοχία Οκάντα. Πρέπει να τον είχαν μεταφέρει κάπου αλλού και δεν βρισκόταν πλέον εκεί.

Αν και η μνήμη μου είναι κάπως θολή, θα πρέπει να ήταν αμέσως μετά τη μαύρη βροχή της 6ης Αυγούστου, που γνώρισα τον στρατηγό Σουνρόκου Χάτα, της 2ης Στρατιάς. Πήρα εντολή από έναν υπασπιστή που ήταν με τον στρατηγό «Εσύ! Πάρε τον στρατηγό Χάτα και πέρασέ τον στην απέναντι όχθη του ποταμού Τέμμα, και φρόντισε να μη βραχεί!» Ακολούθησα την εντολή να περάσω στην απέναντι όχθη του ποταμού με το στρατηγό στην πλάτη μου, αλλά δεν αισθάνθηκα καθόλου βάρος επειδή ο στρατηγός Χάτα ήταν μικρόσωμος άντρας.

● Επιχειρήσεις διάσωσης

Στα δυτικά του χώρου παρέλασης, συγκεντρώθηκαν 90 περίπου στρατιώτες που είχαν επιζήσει από την ατομική βόμβα. Τους ανέθεσαν την αποτέφρωση των πτωμάτων. Ο αριθμός πτωμάτων που έπρεπε να αποτεφρωθούν ήταν τεράστιος, την πρώτη μέρα αποτέφρωσαν 250 και την επόμενη 300.

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο σ' αυτήν την επιχείρηση ήταν δύο αμερικανοί στρατιώτες που κείτονταν νεκροί στα σκαλιά του κάστρου της Χιροσίμα. Θα πρέπει να ήταν δύο από τους αιχμάλωτους πολέμου των αμερικανικών δυνάμεων που τότε τους είχαν κρατήσει σε ένα κτίριο κοντά στο κάστρο της Χιροσίμα.

Στις 6 Αυγούστου δεν είχαμε καθόλου τροφή, πήρα 30 άνδρες μου στο δημαρχείο για να τους ζητήσω να μας δώσουν μερικές γαλέτες. Στο δημαρχείο, τα πράγματα ήταν διαφορετικά από ό,τι περιμέναμε. Τελικά μαλώσαμε με τους υπαλλήλους του δημαρχείου αλλά δεν μπορέσαμε να πάρουμε γαλέτες. Εκείνη την ημέρα δεν είχαμε άλλη επιλογή παρά να πιούμε ζεστό νερό με ζάχαρη, για να μην σκεφτόμαστε την πείνα μας.

Από τις 7 Αυγούστου, μπορέσαμε να πάρουμε μπαλάκια ρυζιού και σκληρά μπισκότα σε ουσσίτιο, χάρη στις δραστηριότητες των ομάδων διάσωσης από άλλες περιοχές.

Οι επιχειρήσεις διάσωσης συνεχίστηκαν μέχρι τα τέλη Αυγούστου και σε όλη εκείνη την περίοδο κοιμόμασταν έξω.

Στις 31 Αυγούστου, εκδόθηκε τελικά εντολή να καταργηθούν όλες οι μονάδες. Όταν καταργήθηκαν οι μονάδες, οι προμήθειες που είχαν περισέψει στις στρατιωτικές αποθήκες διανεμήθηκαν στους στρατιώτες. Εγώ πήρα στρατιωτικές στολές και κουβέρτες. Μερικοί στρατιώτες που προέρχονταν από αγροτικές οικογένειες πήραν άλογα του στρατού και γύρισαν σπίτι τους με αυτά.

Επέστρεψα στην Ιννοσίμα με το πλοίο που μας υποδέχτηκε στο λιμάνι του Ιτοζάκι.

● Ασθένειες

Περίπου δύο μήνες μετά την επιστροφή μου στην Ιννοσίμα, ενώ ουρούσα έξω στα χωράφια, με έκπληξη παρατήρησα ότι ούρησα περίπου μιάμιση οκά (1,8 λίτρα) και τα ούρα είχαν χρώμα καφέ. Μετά από αυτό, τα ούρα συνέχισαν να έχουν χρώμα καφέ. Το επόμενο έτος, πήγα στο νοσοκομείο με γαστρεντερικά προβλήματα. Επίσης, αργότερα μπήκα στο νοσοκομείο με ηπατική ανεπάρκεια. Το 1998, έπαθα καρκίνο της ουροδόχου κύστης και νοσηλεύτηκα στο νοσοκομείο ενώ η θεραπεία μου συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Τον Σεπτέμβριο του 1960 πήρα το βιβλιάριο υγείας θύματος ατομικής βόμβας. Πριν πάρω το βιβλιάριο αναρωτιόμουν εάν ήθελα να δεχτώ το βιβλιάριο ή όχι, αλλά τελικά αποφάσισα να το πάρω ύστερα από παρότρυνση του Δημαρχείου. Στη συνέχεια, κάθε φορά που αρρώστανα με κάποια ασθένεια που μπορεί να είχε προκληθεί από την ατομική βόμβα,

αισθανόμενοι ευγνώμων που είχα το βιβλιάριο.

- Η ζωή μετά τον πόλεμο

Μετά τον πόλεμο, άνοιξα ένα μικρό παντοπωλείο στην Ιννοσίμια. Επειδή ήταν γενικό το εμπόριο στην επαρχία, πουλούσαμε όχι μόνο τρόφιμα αλλά και αποφλοιώναμε ρύζι και σιτάρι, παραγάγαμε αιθέρια έλαια και αργότερα φέρναμε ακόμα και οικιακές συσκευές. Η ζωή δεν ήταν εύκολη, αλλά μετριάζοντας τα έξοδα, κατάφερα να σπουδάσω τα παιδιά μου στο πανεπιστήμιο.

Το 1946, λίγο μετά τη γέννηση της πρωτότοκης κόρης μου, το μωρό και η γυναίκα μου πέθαναν. Αφού ξαναπαντρεύτηκα την τωρινή μου γυναίκα το 1947, κάναμε δύο γιους και μια κόρη. Τα παιδιά μου γεννήθηκαν μετά τον πόλεμο, και ήταν όλα τους αδύναμα σωματικά, υποψιάστηκα ότι αυτό οφείλεται στην έκθεσή μου στην ακτινοβολία. Η σύζυγός μου έλεγε στην κόρη μας για να μην αναφέρει ότι ήταν απόγονος δεύτερης γενιάς θύματος της ατομικής βόμβας, γιατί θα είχε δυσκολία να παντρευτεί αργότερα εξαιτίας αυτού του γεγονότος.

- Αναμνήσεις για τον λοχία Οκάντα που σκοτώθηκε από την ρήψη στην ατομικής βόμβα

Αν ο πόλεμος συνεχιζόταν μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας, η Ιαπωνία θα βρισκόταν σε κρίσιμη κατάσταση. Πιστεύω ότι η σημερινή ειρήνη βασίζεται στις τεράστιες θυσίες πολλών.

Χάρη στην ευγενική βοήθειά του λοχία Οκάντα να πάρει για μένα άδεια εξόδου, απέφυγα την άμεση έκθεση στην ραδιενεργό ακτινοβολία και είμαι σήμερα ακόμα ζωντανός. Έχασα τα ίχνη του λοχία από τις 6 Αυγούστου, ανησυχούσα για αυτόν από τότε που μου είπε τα τελευταία του λόγια «Μιγιάτσι, τυχερό!». Ήθελα να μεταφέρω τη βαθύτατη εκτίμησή μου προς το λοχία Οκάντα. Κατανοώντας τα συναισθήματά μου για αυτόν, τα παιδιά μου έμαζαν για πληροφορίες σχετικά με αυτόν στο Διαδίκτυο, τηλεφώνησαν σε διάφορους ναούς έναν προς έναν, ρωτώντας αν ήξερε κάποιος πού βρισκόταν και τελικά βρήκαν τον τάφο του.

Το 2007, με όλη την οικογένειά μου επισκεφτήκαμε τον τάφο του λοχία Οκάντα. Αφού εξέφρασα την ευγνωμοσύνη μου μπροστά στον τάφο του, ένιωσα ένα μεγάλο βάρος να μου φεύγει από το στήθος.

**Ευχή για ειρήνη
για την επόμενη γενιά**

Τόκιο Μαέντοϊ

● Η ζωή πριν από την ατομική βόμβα

Το 1945 ζούσα με τη μητέρα μου, Χισάγιο, και τις δυο μεγαλύτερες αδερφές μου στην Κουσουνόκι-τοο 1-τόομε. Αν και πήγαινα τότε στην πρώτη τάξη του Γυμνασίου της Μισάσα, δούλευα κάθε μέρα σε εργοστάσια και αλλού, στο πλαίσιο της επιστράτευσης μαθητών. Γι' αυτό, δεν παρακολουθούσα ποτέ μαθήματα στο σχολείο. Είχα επιστρατευθεί μαζί με τους 40 συμμαθητές μου στο εργοστάσιο της Nissan Motor Co., Ltd. στη Μισάσα-χόνματσι 3-τόομε. Οι δυο μεγαλύτερες αδερφές μου εργάζονταν κι αυτές. Η Κάζουε δούλευε στο Υποκατάστημα του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου της Χιροσίμα και η Τσούρουε στην Αποθήκη Στρατιωτικού Ρουχισμού, Υποκατάστημα της Χιροσίμα.

● 6 Αυγούστου

Εκείνο το πρωί δούλευα ως επιστρατευμένος μαθητής στην Nissan Motor Co., Ltd.. Εγώ και οι άλλοι επιστρατευμένοι συμμαθητές μου ήμαστε διασκορπισμένοι σε όλο το εργοστάσιο. Εργαζόμουν σε γραφείο, όπου είχα διάφορα καθήκοντα, όπως να μεταφέρω εξαρτήματα στους εργάτες όταν έφταναν οι παραγγελίες από το επίπεδο του εργοστασίου. Τη στιγμή εκείνη το εργοστάσιο είχε ζητήσει μερικές βίδες, γι' αυτό έφυγα από το γραφείο μεταφέροντας δύο κουτιά με τα χέρια μου, και πήγαινα προς το εργοστάσιο, το οποίο βρισκόταν στην πίσω πλευρά του κτιρίου. Ξαφνικά περιλούστηκα από γαλάζιο φως, το οποίο έμοιαζε με φλόγα από εστία αερίου που λαμπαδιάζει, ενώ ταυτοχρόνως είχα μηδέν ορατότητα και ένιωθα σαν να αιωρούμαι στον αέρα. Νόμισα ότι βομβαρδιζόμασταν ξαφνικά, αν και η προειδοποίηση αεροπορικής επιδρομής είχε ανακληθεί και ήμαστε εντελώς ανυπεράσπιστοι. Αμέσως σκέφτηκα: «Ωχ! Θα πεθάνω...»

Δεν είμαι σίγουρος πόσα λεπτά πέρασαν, αλλά όταν ανέκτησα τις αισθήσεις μου, αντελήφθη ότι βρισκόμουν στο έδαφος. Ύστερα από λίγο, καθώς η ομίχλη διαλυόταν, επανήλθε η όρασή μου και σκέφτηκα: «Είμαι ζωντανός!»

Είχα πέσει πάνω σε μια φιάλη υγραερίου που είχε αναποδογυρίσει εκεί κοντά, η οποία μου έγδαρε το χέρι. Σκεφτόμενος αργότερα τι συνέβη, θυμήθηκα ότι όταν έπεσε η ατομική βόμβα είχα ξυρισμένο κεφάλι και φορούσα μόνο ένα κοντομάνικο πουκάμισο με στρογγυλό γιακά και ένα σορτοάκι. Γι' αυτό, όσα μέρη του σώματός μου ήταν εκτεθειμένα υπέστησαν φοβερά εγκαύματα. Όμως, εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσα να αντιληφθώ αμέσως την έκταση των τραυμάτων μου και δεν αισθανόμουν πραγματικά κανέναν πόνο. Καθώς δεν μπορούσα να δω κανέναν από τους συμμαθητές μου που δούλευαν μαζί μου, ένιωσα ανησυχία για την οικογένειά μου και αποφάσισα να επιστρέψω στο σπίτι. Όταν άρχισα να περπατάω, είδα τη

μεγάλη πύλη του εργοστασίου γκρεμισμένη και βρήκα τρεις ανθρώπους παγιδευμένους κάτω από αυτήν. Με τη βοήθεια άλλων που βρίσκονταν κοντά καταφέραμε να τους απεγκλωβίσουμε από την πύλη, και κατόπιν όλοι έλεγαν: «Να φύγουμε! Να φύγουμε!» Και φύγαμε γρήγορα από το εργοστάσιο.

● Η κατάσταση μετά την ατομική βόμβα

Η πόλη ήταν γεμάτη κατεδαφισμένα κτίρια και τοίχους, και δεν μπορούσα να διακρίνω ούτε καν τους δρόμους. Η κάπνα περιόριζε την ορατότητα παντού και ήταν σαν να σιγοκαίει φωτιά, ενώ όλοι όσοι περπατούσαν στον δρόμο έφεραν εγκαύματα. Ορισμένοι τρέπονταν σε φυγή κρατώντας σφιχτά τα παιδιά τους. Ενώ περπατούσα πάνω σε συντρίμια και σωρούς από ξύλα που είχαν πέσει κάτω, εισχώρησε στον πάτο του παπουτσιού μου και τρύπησε την πατούσα μου ένα καρφί που προεξείχε. Ωστόσο, δεν αισθανόμουν κανέναν πόνο τότε, γιατί έτρεχα με απόγνωση. Από τα ερείπια κάτω από τα πόδια μου μπορούσα να ακούσω βογγητά ανθρώπων που έλεγαν «Βοηθήστε με!» Όμως εν μέσω αυτού του σκηνικού που έμοιαζε με κόλαση, είχα πανικοβληθεί και συνέχισα προς το σπίτι μου δίχως να βοηθήσω αυτούς που εκλιπαρούσαν για βοήθεια.

Όταν έφτασα στο σπίτι, είδα ότι ήταν παντελώς κατεστραμμένο. Μολονότι υποτίθεται ότι η μητέρα μου και οι αδερφές μου θα ήταν εκεί, δεν είδα κανένα ίχνος τους. Καθώς ήμουν μόνο 12 ετών τότε, κυριεύτηκα αμέσως από αγωνία όταν αντελήφθην ότι «είμαι πλέον μόνος μου σε αυτόν τον κόσμο». Κοίταξα για λίγο εμβρόντητος το ισοπεδωμένο σπίτι μας και το μόνο που σκέφτηκα ήταν ότι «αυτό ήταν το τέλος». Εν τω μεταξύ άκουγα ανθρώπους εκεί κοντά να λένε: «Η φωτιά εξαπλώνεται. Φύγετε από εδώ!» Άρχισα να σκέφτομαι ότι πρέπει να φύγω γρήγορα. Καθώς περπατούσα προς τον χώρο συγκέντρωσης στα προάστια, όπου η οικογένειά μας είχε αποφασίσει από πριν να καταφύγει, συνάντησα τυχαία έναν συμμαθητή μου που είχε επιστρατευτεί στο ίδιο εργοστάσιο και τον οποίον έλεγαν Νακαμούρα. Είχε καταφύγει στο σπίτι ενός συγγενή στη Μιτάκι-μάτσι και με προσκάλεσε να πάω μαζί του λέγοντάς μου: «Πάμε μαζί.»

Επειδή η Μιτάκι-μάτσι βρισκόταν στην πλαγιά ενός λόφου όπου οι ζημιές ήταν περιορισμένες, το εν λόγω σπίτι είχε υποστεί μόνο ελαφρές ζημιές και είχε μερικά σπασμένα παράθυρα. Η θεία τού φίλου μου, του Νακαμούρα, μάς είπε: «Δόξα τω Θεώ που σωθήκατε, δόξα τω Θεώ.» Μας έδωσε μπάλες ρυζιού αλλά δεν είχα καθόλου όρεξη και δεν μπορούσα να φάω. Όταν τελικά κατάφερα να ξεκουραστώ λίγο, άρχισα να αισθάνομαι πόνο στο σώμα μου και κατάλαβα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με εμένα. Είχα καεί σε κάθε σημείο τού σώματός μου που δεν ήταν καλυμμένο με ρούχα. Το

σώμα μου είχε παντού τόσο μεγάλες φουσκάλες που το υγρό που περιείχαν αυτές μετακινείτο σαν κύματα. Δεν φορούσα σκούφο, γι' αυτό είχε καεί και το κεφάλι μου και πονούσε πάρα πολύ. Αν και λένε ότι δεν μπορεί να ζήσει κανείς εάν έχει καεί στο ένα τρίτο του σώματός του, νομίζω ότι το δικό μου σώμα είχε εγκαύματα κατά περισσότερο από ένα τρίτο.

Κάποια στιγμή πριν από το μεσημέρι ξεκίνησε να βρέχει. Η αίσθηση πάνω στο καμένο σώμα μου ήταν καλή, γι' αυτό άφησα τη βροχή να πέφτει στο σώμα μου για λίγο. Κοιτάζοντας καλύτερα τη βροχή που έπεφτε είδα ότι είχε μια λάμψη παρόμοια με αυτήν της βενζίνης. Αν και δεν το κατάλαβα τότε καθόλου, αντιλαμβάνομαι τώρα ότι ήταν η ραδιενεργή «Μαύρη βροχή».

Κατόπιν, αποχαιρέτησα τον Νακαμούρα και ξεκίνησα με τα πόδια πάλι για το σχολείο στην Γιάσου-μούρα (σημερινή Ασαμινάμι-κου, Πόλη της Χιροσίμα), το οποίο ήταν ο χώρος όπου θα καταφεύγαμε. Το σώμα μου εξακολουθούσε να είναι ζεστό, γι' αυτό πήρα μερικά αγγούρια από ένα κοντινό χωράφι, έστυψα τον χυμό τους πάνω στα εγκαύματα μου και συνέχισα να περπατάω.

Όταν έφτασα τελικά στο σχολείο, ο σταθμός βοήθειας ήταν ανοικτός και γεμάτος με τραυματίες που κείτονταν σε σειρές δίπλα-δίπλα στο έδαφος, σαν ψαριά από τόνους. Εκεί μου παρασχέθηκε ιατρική φροντίδα για πρώτη φορά. Μου έβαλαν μόνο μαγειρικό λάδι στα εγκαύματα. Το σχολείο ξεχειλίζει από θύματα της ατομικής βόμβας, γι' αυτό με τοποθέτησαν σε έναν ξεχωριστό ξενώνα. Ενώ μετακινούμουν εκεί, συνάντησα αναπάντεχα την αδερφή μου, την Τσούρουε. Όταν πυροδοτήθηκε η βόμβα, η Τσούρουε βρισκόταν στο σπίτι. Γύρω από το πληγωμένο κεφάλι της είχε τυλιγμένο έναν επίδεσμο. Καθώς μπόρεσα να συναντήσω τελικά κάποιον συγγενή, σκέφτηκα: «Ω! Δεν είμαι μόνος τελικά.» Ένωσα ανακούφιση. Η αδερφή μου μού είπε ότι η μητέρα μας ήταν ασφαλής και πήγαμε να την βρούμε. Ήταν στη βεράντα όταν έπεσε η ατομική βόμβα, γι' αυτό είχε κοπεί βαθιά στο πόδι και είχε εγκαύματα στο πρόσωπο. Αργότερα καταφέραμε να συναντήσουμε την άλλη αδερφή μου, την Κάζουε, η οποία εργαζόταν στο Υποκατάστημα του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου της Χιροσίμα.

Μείναμε στη Γιάσου-μούρα έως το τέλος του πολέμου. Θυμάμαι ότι με κυριεύσε αίσθημα ανακούφισης όταν κατάλαβα ότι δεν θα υποχρεωνόμουν να πάω στον πόλεμο. Μείναμε για περίπου δύο εβδομάδες στη Γιάσου-μούρα και κατόπιν μετακομίσαμε στο σπίτι συγγενών στη γενέτειρα του πατέρα μου, τη Γκόννο-μούρα, στην Τακάτα-γκουν (σημερινή Πόλη της Ακιτάκατα).

Καθώς η υγεία μου επιδειωνόταν συνεχώς, ορισμένοι στον περίγυρό μου άρχισαν να λένε: «Δεν θα ζήσει για πολύ ακόμα.» Στη Γκόννο-μούρα είχε σταλεί γιατρός, γι'

αυτό με έβαλαν σε ένα μεγάλο δίτροχο κάρο και με μετέφεραν για να μου παρασχεθεί ιατρική φροντίδα. Εκεί για πρώτη φορά μου χορηγήθηκε ένα λευκό φάρμακο για εγκαύματα και στην ουσία μπόρεσα να λάβω κανονική ιατρική βοήθεια. Παρ' όλη την ιατρική φροντίδα τα εγκαύματά μου ήταν τόσο σοβαρά που δεν μπορούσα να βγάλω τα ρούχα μου, αλλά αναγκαζόμουν να τα κόβω με ψαλίδι. Είχα υψηλό πυρετό και μπορούσα να πάω στην τουαλέτα μόνο εάν με κρατούσε κάποιος. Παρά τα τραύματά της η μητέρα μου με φρόντιζε. Ήμουν το μικρότερο παιδί της και μοναχογιός της. Θυμάμαι τη μητέρα μου να μένει ξύπνια όλη την νύχτα και να μου κάνει αέρα ασταμάτητα, ενώ μου έλεγε: «Είναι ζεστά, έτσι δεν είναι;» Όταν άρχισαν να γιατρεύονται τα εγκαύματά μου, ξεκίνησα να έχω συχνά αιμορραγία από τη μύτη. Η αιμορραγία δεν σταματούσε μερικές φορές παρά μόνο εάν οι γιατροί μου έκαναν ένεση που την σταματούσε.

Σταδιακά συνήλθα και ξεκίνησα να πηγαίνω στο τοπικό σχολείο. Υπήρχαν περίπου τρεις μαθητές στο εν λόγω σχολείο οι οποίοι είχαν μεταφερθεί από την Πόλη της Χιροσίμα και υπέφεραν από τις συνέπειες της ατομικής βόμβας.

Κάποια στιγμή τον Σεπτέμβριο ένιωσα περιέργεια για το τι απέγινε η Χιροσίμα, γ' αυτό πήρα το λεωφορείο και πήγα μόνος μου εκεί. Κοντά στα χαλάσματα του σπιτιού μου βρήκα γείτονες που ζούσαν σε πρόχειρα καταλύματα τα οποία είχαν οι ίδιοι κατασκευάσει, και μπόρεσα να μιλήσω μαζί τους. Υπήρχαν και άλλα πρόχειρα καταλύματα που παρείχαν επαρκή προστασία από τη βροχή, και που είχαν κατασκευαστεί εδώ και εκεί. Πήγα στο εργοστάσιο της Nissan Motor Co., Ltd., όπου βρισκόμουν όταν έπεσε η ατομική βόμβα, και έτυχε να συναντήσω τον διευθυντή τού εργοστασίου. Με ρώτησε πώς είμαι και του είπα τι έγινε αφότου έπεσε η ατομική βόμβα. Αισθάνθηκα ξανά τρόμο όταν μου είπε ότι οι βολβοί των ματιών μιας γυναίκας στο γραφείο – στο ίδιο γραφείο όπου βρισκόμουν αμέσως πριν από τη ρίψη της βόμβας – είχαν πεταχτεί έξω εξαιτίας της βόμβας. Ύστερα από αυτό δεν συνάντησα ποτέ ξανά κανέναν από τους 40 συμμαθητές μου οι οποίοι εργάζονταν στο ίδιο εργοστάσιο, και ακόμη και τώρα δεν έχω ακούσει τίποτα για το τι απέγιναν.

● Ξαναχτίζοντας τη ζωή μου

Δύο ή τρία χρόνια αργότερα μετακόμισα στην Πόλη της Χιροσίμα με σκοπό να ξαναχτίσω τη ζωή μου, επειδή δεν υπήρχαν δουλειές στην ύπαιθρο. Καθώς δεν είχα εκπαιδευτικό υπόβαθρο, μου ήταν πολύ δύσκολο να βρω δουλειά. Ωστόσο, εργάστηκα, μεταξύ άλλων, σαν διανομέας εφημερίδων, σε εργοστάσια και όπου αλλού μπορούσα να εξασφαλίσω τα προς το ζην.

Όταν ήμουν 23 ετών, αποφάσισα να παντρευτώ, και επειδή ήθελα η σύζυγός μου

να γνωρίζει τα πάντα, της είπα ότι ήμουν επιζών της ατομικής βόμβας. Η γυναίκα μου κατανόησε τα πάντα και δέχτηκε να με παντρευτεί. Εκείνη την εποχή γράφονταν και ακούγονταν πολλά στις εφημερίδες και στα ΜΜΕ για τις επιπτώσεις της ατομικής βόμβας στους επιζώντες αυτής, αλλά προσπαθούσα να μην ασχολούμαι με το θέμα. Ήμουν 27 χρόνων όταν γεννήθηκε ο πρώτος μου γιος και την ίδια χρονιά ο κουνιάδος μου μού βρήκε μια δουλειά στην εταιρεία Toyo Industries Co. (σήμερα ονομάζεται Mazda Motor Corporation). Έως τότε άλλαζα συνεχώς δουλειές, όμως ο κουνιάδος μου με προέτρεπε να κάνω υπομονή και να εργάζομαι σκληρά. Γι' αυτό ξεκίνησα την εν λόγω δουλειά όντας αποφασισμένος να κάνω καθετί δυνατό για χάρη του παιδιού μου.

● Ζητήματα υγείας

Ενώ μιλούσα με συναδέλφους που είχαν την ίδια νυχτερινή βάρδια με εμένα, βρήκα κάποιον που είχε εκτεθεί στην ατομική βόμβα ενώ βρισκόταν στην Γέφυρα Αϊόι. Επειδή ήταν σχεδόν στο υπόκεντρο της έκρηξης της ατομικής βόμβας, σοκαρίστηκα με όσα μου διηγήθηκε. Η Επιτροπή Θυμάτων Ατομικής Βόμβας τού είχε ζητήσει να κάνει ιατρικές εξετάσεις. Καθώς ήμαστε και ο δύο επιζώντες της ατομικής βόμβας, θέλαμε πολύ να συζητάμε μεταξύ μας. Όμως, η κατάσταση της υγείας του χειροτέρευσε και μπήκε στο νοσοκομείο. Αν και επέστρεψε για μια ακόμη φορά στον χώρο εργασίας, απεβίωσε σε ηλικία 50 ετών. Αγωνιούσα μονίμως για την υγεία μου, γι' αυτό αισθάνομαι πως είναι θαύμα ότι έχω καταφέρει να ζω ακόμη έως τώρα. Συνέχισα να εργάζομαι μέχρι τη συνταξιοδότηση σε ηλικία 55 ετών.

● Ευχή για ειρήνη

Ο λόγος για τον οποίον αποφάσισα να μιλήσω για την εμπειρία μου από την ατομική βόμβα είναι ότι όσο μεγαλώνω αισθάνομαι τις σωματικές μου δυνάμεις να μειώνονται, ενώ όμως γίνεται εντονότερη η επιθυμία μου να διηγηθώ στην νέα γενιά όσα βίωσα. Καθώς οι νέοι άνθρωποι σήμερα δεν αναγκάζονται να πολεμήσουν όπως παλιά, αντιθέτως είναι ελεύθεροι να κάνουν ό,τι θέλουν, θα ήθελα να καταλάβουν, έστω και ελάχιστα, όσα συνέβησαν πριν από 64 χρόνια, τα οποία βέβαια είναι αδιανόητα σήμερα. Θα ήθελα επίσης να μάθουν για τις σκέψεις των νέων ανθρώπων που έχασαν τη ζωή τους, καθώς και όσα υπέστη η προηγούμενη γενιά.

Επιπλέον, θέλω να ενθαρρύνω την νεότερη γενιά να ασκήσει πίεση με ειρηνευτικές πρωτοβουλίες με σκοπό την κατάργηση των πυρηνικών όπλων, προκειμένου να μην ξανασυμβούν όσα έζησα. Είναι πολύ δυσάρεστο να βιώσει

κανείς ξανά την ίδια τραγωδία. Θα ήθελα πραγματικά να καταργηθούν τα πυρηνικά όπλα όσο ακόμη ζω.

**Οι πληγές του πολέμου
δεν επουλώνονται ποτέ**

Κυόκο Φουτζιε

● Η κατάσταση πριν από τη ρίψη της ατομικής βόμβας

Φοιτούσα τότε στην τετάρτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου της Ουτζίνα. Ο πατέρας μου, ο οποίος ήταν 41 ετών, εργαζόταν στη Διοίκηση Πλοίων του Υπουργείου Στρατού. Υπηρετούσε σε ένα πλοίο του πολεμικού ναυτικού για το μεγαλύτερο μέρος του έτους και ερχόταν στο σπίτι στην Ουτζίνα-μάτσι (σημερινή Μινάμι-κου, Πόλη της Χιροσίμα) περίπου κάθε έξι μήνες. Η μητέρα μου ήταν 31 ετών τότε και εργαζόταν ως μαία. Γι' αυτό, ανεξαρτήτως εάν η κατάσταση στην πόλη ήταν επικίνδυνη, δεν μπορούσε να απομακρυνθεί, γιατί είχε ασθενείς τους οποίους φρόντιζε. Ζούσαν επίσης μαζί μας η μικρότερη αδερφή μου, που ήταν ενός έτους και πέντε μηνών, και η ογδοντάχρονη γιαγιά μου (από την πλευρά του πατέρα μου). Είχαμε ακόμη αναλάβει τον ξάδερφό μου, διότι ο θείος μου, που ήταν διευθυντής σε ναυπηγείο στην Κορέα, επιθυμούσε να φοιτήσει ο ξάδερφός μου σε ιαπωνικό σχολείο.

● Μνήμες από την απομάκρυνση των μαθητών

Γύρω στον Απρίλιο του 1945 οι μαθητές που φοιτούσαν από την τρίτη έως την έκτη τάξη στο Δημοτικό Σχολείο της Ουτζίνα απομακρύνθηκαν. Μας χώρισαν σε ομάδες και μας έστειλαν στη Μιγιόσι-τσο, Σακούγκι-σον ή στη Φούννο-σον (σημερινή Πόλη της Μιγιόσι) στα βόρεια του νομού. Εγώ πήγα στον Ναό Τζότζουν-τζι στη Μιγιόσι-τσο.

Το φαγητό στον ναό αποτελείτο κυρίως από σόγια. Τα γεύματα περιείχαν μόνο λίγο ρύζι κολλημένο στη σόγια. Ακόμη και το κολατσιό αποτελείτο από σόγια. Μια φορά μια μπάλα ρυζιού εξαφανίστηκε από το κουτί κολατσιού (τάπερ) του γιου τού ιερέα τού ναού που πήγαινε στο γυμνάσιο. Τότε, οι καθηγητές μάς έβαλαν να καθίσουμε στον κύριο διάδρομο του ναού και είπαν με στόμφο τα εξής: «Όποιος έκλεψε την μπάλα ρυζιού να το ομολογήσει τώρα.»

Κοντά στον ναό υπήρχε μια μεγάλη γέφυρα που ονομαζόταν Γέφυρα Τομόε, και δίπλα της στεκόταν ένας μικρότερος ναός. Σε αυτόν υπήρχε μια μεγάλη κερασιά που είχε κεράσια. Τα μεγαλύτερα παιδιά σκαρφάλωναν σε αυτήν για να μαζέψουν κεράσια και να τα φάνε. Δε γνώριζα τίποτα, αλλά τα μεγαλύτερα παιδιά μου είπαν να πάω εκεί και να σταθώ κάτω από το δέντρο, κοιτάζοντας προς τα έξω για να κρατάω τοίλιες. Ενώ κρατούσα τοίλιες, ήρθε προς τα εμάς ουρλιάζοντας ένας ηλικιωμένος άνδρας, ο οποίος με έπιασε. Μετά κοίταξε προς τα πάνω και φώναξε στα άλλα παιδιά. «Κατεβείτε από κει!» είπε, και τα μεγαλύτερα παιδιά κατέβηκαν από το δέντρο. Ο ηλικιωμένος άνδρας είχε αρπάξει το χέρι μου κι όταν με ρώτησε από πού είμαι, έβαλα τα κλάματα. «Από τον Ναό Τζότζουν-τζι» είπα, και αυτός απάντησε

«Εντάξει τότε», και μου άφησε το χέρι. Στη συνέχεια είπε: «Καλλιεργώ κρεμμύδια και άλλα πράγματα εδώ κάτω. Εάν τα πατήσετε, δεν θα είναι δυνατόν να τα φάει κανείς. Δεν επιτρέπεται να το κάνετε με κανέναν τρόπο. Σταμάτα να κλαις!» Εκείνο το βράδυ ο κύριος αυτός μας έφερε γλυκοπατάτες μαγειρεμένες στον ατμό και άλλα φαγητά για να φάμε. Αν και ήταν τρομακτικός στην αρχή, πίστευα ότι ήταν πολύ ευγενικός στην πραγματικότητα. Φαντάζομαι ότι το γεγονός πως κλέβαμε κεράσια γιατί πεινούσαμε πάρα πολύ, του προκαλούσε οίκτο.

Τα παιδιά που είχαν απομακρυνθεί ελάμβαναν πού και πού γλυκά, τα οποία είχαν στείλει οι γονείς τους. Ωστόσο, δεν είχαμε ποτέ την ευκαιρία να τα δοκιμάσουμε. Η μητέρα μου μου έστειλε καραμέλες φτιαγμένες από σόγια, αλλά τις κατάσχεσαν όλες οι καθηγητές. Σύμφωνα με όσα ισχυρίζονταν τα μεγαλύτερα παιδιά, πιθανόν αυτές να κατέληξαν στα στομάχια των καθηγητών.

Εκείνη την εποχή υπήρχε μια φοβερή επιδημία ψείρας. Γι' αυτό απλώναμε εφημερίδες και βγάζαμε τις ψείρες από τα μαλλιά μας χτενίζοντάς τα. Οι ψείρες μαύριζαν επειδή ρουφούσαν αίμα, και εμείς τις σπάγαμε. Τα πουκάμισα που φορούσαμε τα απλώναμε στη βεράντα του ναού για να στεγνώσουν στον ήλιο.

● 6 Αυγούστου

Ακριβώς μια εβδομάδα προτού πέσει η ατομική βόμβα, ο πατέρας μου είχε επιστρέψει από το εξωτερικό, γι' αυτό έσπευσα προς το σπίτι για να τον συναντήσω. Θα επέστρεφα στον χώρο όπου είχαμε καταφύγει στις 5 Αυγούστου αλλά δεν μπορούσα να βρω εισιτήριο για εκείνη τη μέρα, έτσι αγόρασα εισιτήριο για τις 6 του μηνός.

Το πρωί της 6^{ης} Αυγούστου η μητέρα μου ήρθε στον Σταθμό της Χιροσίμα για να με ξεπροβοδίσει, κουβαλώντας στην πλάτη της τη μικρότερη αδερφή μου. Υπήρχε και μια ηλικιωμένη γυναίκα από τη γειτονιά μου, η οποία επρόκειτο να συναντήσει το εγγόνι της που είχε σταλεί στη Μιγύοσι, γι' αυτό επιβιβαστήκαμε στο ίδιο τραίνο. Πήραμε τη Γραμμή Γκέιμπι και καθίσαμε με πλάτη στη φορά του τραίνου προς τη περιοχή Μιγύοσι. Καθώς θα μπαίναμε στο πρώτο τούνελ, είδα τρία αλεξίπτωτα. Τότε, εισήλθαμε στο τούνελ και ξαφνικά εξερράγη η βόμβα.

Το ωστικό κύμα ήταν τεράστιο και ένα ισχυρό βουητό ήχησε στα αυτιά μου. Επειδή καθόμουν κάτω, ήμουν καλά. Όμως, όλοι όσοι στέκονταν όρθιοι, ακόμη και οι ενήλικες, ωθήθηκαν προς τα πίσω και έπεσαν κάτω. Δεν μπορούσα να ακούσω καλά και ένιωθα σαν ένας βράχος να είχε φράξει τα αυτιά μου.

Ενώ βγαίναμε από το τούνελ, ο καπνός από την ατομική βόμβα έμοιαζε απίστευτα όμορφος. Εγώ και η ηλικιωμένη κυρία είδαμε το σκηνικό και είπαμε: «Πω πω, είναι

εκπληκτικό.» Καθώς ήμουν παιδί, δεν μπορούσα να φανταστώ τι είχε συμβεί στη Χιροσίμα.

Όταν φτάσαμε στη Μιγιόσι, η κυρία μου είπε: «Το ραδιόφωνο λέει ότι η Χιροσίμα έχει καταστραφεί πλήρως.» Ωστόσο, δεν μπορούσα να καταλάβω πραγματικά τι συνέβαινε, γι' αυτό το μεσημέρι πήγα στο σχολείο για να κόψω το γρασίδι. Εκεί, για πρώτη φορά έφτασε στο σχολείο ένα φορτηγό, το οποίο μετέφερε θύματα της ατομικής βόμβας από τη Χιροσίμα. Καθώς αυτοί οι άνθρωποι, που έφεραν σοβαρά εγκαύματα, κατέβαιναν από το φορτηγό ο ένας μετά τον άλλο, ένιωσα αρκετά σοκαρισμένη. Κάποιος προσπαθούσε να κρατήσει το δέρμα του προσώπου του με το χέρι του, καθώς αυτό κρεμόταν από το μάγουλό του. Το στήθος μιας γυναίκας είχε σχιστεί εντελώς. Ένας άνδρας κρατούσε σαν μπαστούνι μια σκούπα από μπαμπού ανάποδα, γιατί τρίκλιζε. Θυμάμαι ακόμη και σήμερα έντονα αυτό το σκηνικό. Ήμουν περισσότερο έκπληκτη παρά τρομαγμένη.

● Η εμπειρία της ατομικής βόμβας για την οικογένειά μου

Περίπου τρεις μέρες μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας, έλαβα νέα στον ναό από τη οικογένειά μου, η οποία βρισκόταν στη Χιροσίμα. Κατόπιν, στις 12 ή 13 Αυγούστου επέστρεψα στη Χιροσίμα με τρένο μαζί με έναν γείτονα που τον έλεγαν Νομπού-τοαν, ο οποίος πήγαινε στην έκτη τάξη. Με συνάντησε ο πατέρας μου στον σταθμό της Χιροσίμα και πήγαμε μαζί στο σπίτι με τα πόδια. Πήραμε έναν δρόμο παραπλεύρως του Λόφου Χιτζιγιάμα. Θυμάμαι ότι, ενώ περπατούσαμε, ο πατέρας μου μου εξήγησε πώς ήταν η οικογένειά μας και είπε ότι «τίποτα δεν θα φυτρώσει ξανά εδώ για τα επόμενα 70 χρόνια».

Όταν φτάσαμε στο σπίτι, η μητέρα μου ήταν τυλιγμένη σε όλο της το σώμα με σεντόνια, για να μην αναπτυχθούν σκουλήκια, καθώς είχε εγκαύματα σε όλο της το σώμα. Η μικρότερη αδερφή μου είχε εγκαύματα σε όλο το πρόσωπο, το οποίο είχε μαυρίσει. Τα χέρια και τα πόδια της είχαν επίσης καεί πάρα πολύ, γι' αυτό ήταν και αυτή καλυμμένη με σεντόνια. Επειδή ήταν πολύ μικρή, φοβόταν βλέποντας την μητέρα μου σε αυτήν την κατάσταση, και έκλαιγε συνέχεια.

Όταν έπεσε η ατομική βόμβα, η μητέρα μου και η αδερφή μου περίμεναν το τραμ στη Γέφυρα Ένκο. Περίπου μια ώρα νωρίτερα, όταν ήχησε η σειρήνα προειδοποίησης για αεροπορική επιδρομή, η μητέρα μου δάνεισε την κουκούλα προστασίας από αεροπορική επιδρομή σε μια ηλικιωμένη γυναίκα από τη γειτονιά, η οποία είχε πει ότι είχε ξεχάσει τη δική της. Γι' αυτόν τον λόγο η μητέρα μου περιλούστηκε πλήρως από το φως της ατομικής βόμβας. Η αδερφή μου βρισκόταν τη στιγμή εκείνη στην πλάτη της μητέρας μου, γι' αυτό κάρηκε στο αριστερό της πόδι

και χέρι, καθώς και στο πρόσωπο. Η μητέρα μου έβγαλε την αδερφή μου από την πλάτη της και την βούτηξε σε νερό πυρόσβεσης αρκετές φορές, καθώς έσπευδαν οι δυο τους να βρουν καταφύγιο στο Ανατολικό Πεδίο Ασκήσεων πίσω από τον Σταθμό της Χιροσίμα.

Η γιαγιά μου βρισκόταν στο σπίτι όταν πυροδοτήθηκε η ατομική βόμβα. Μολονότι το σπίτι δεν είχε καεί, είχε ωστόσο υποστεί σημαντικότερες ζημιές.

Ο πατέρας μου και ο ξάδερφός μου πέρασαν δυο ολόκληρες μέρες ψάχνοντας τη μητέρα και την αδερφή μου σε όλη την πόλη. Όταν τις βρήκαν, τα εγκαύματα της μητέρας μου είχαν κάνει το σώμα της να πρηστεί τόσο που δεν μπορούσαν να καταλάβουν εάν ήταν γυναίκα ή άντρας. Στις 6 Αυγούστου η μητέρα μου φορούσε ρούχα που είχε φτιάξει με ύφασμα το οποίο της είχε στείλει ο πατέρας μου από το εξωτερικό. Η μητέρα μου είχε πάρει ένα μικρό κομμάτι ρούχου που με το ζόρι δεν κάρηκε και το έδωσε στο χέρι της αδερφής μου για να μπορεί να την ξεχωρίζει. Ενώ ο πατέρας μου και ο ξάδερφός μου τις έψαχναν, η ενός έτους αδερφή μου αντελήφθη τον ξάδερφό μου και του φώναξε: «Α-τοαν!» Κατόπιν, όταν είδαν το ύφασμα στο χέρι της, κατάλαβαν ότι τις είχαν βρει και τις δύο. Η μητέρα μου είπε: «Δεν έχω ελπίδα, γι' αυτό πάρε το παιδί μας και πήγαινε σπίτι.» Ο πατέρας μου όμως τις έβαλε και τις δύο σε ένα μεγάλο δίτροχο κάρο και τις μετέφερε στο σπίτι.

● Ο θάνατος της μητέρας μου

Η μητέρα μου απεβίωσε στις 15 Αυγούστου. Ο πατέρας μου χρησιμοποίησε ένα παλιό δέντρο για να φτιάξει ένα απλό φέρετρο χωρίς καπάκι για τη σορό. Αποτεφρώσαμε τη μητέρα μου σε ένα άδαιο οικόπεδο πίσω από το σπίτι μας. Όλοι χρησιμοποιούσαν αυτό το χωράφι για αποτέφρωση νεκρών, γι' αυτό η οσμή έμπαινε στο σπίτι και η δυσωδία ήταν απείσιμα και αφόρητη.

Τα τελευταία λόγια της μητέρας μου στη γιαγιά μου ήταν τα εξής: «Πεθερά, θέλω να φάω μια τεράστια πατάτα.» Εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων κατά τη διάρκεια του πολέμου, η μητέρα μου έπαιρνε ρούχα και διάφορα άλλα αντικείμενα και τα πήγαινε στην ύπαιθρο, και τα αντάλλαζε με πατάτες και άλλα τρόφιμα. Νομίζω ότι η μητέρα μου έτρωγε τις μικρότερες πατάτες εξ αυτών που κατάφερνε να εξασφαλίσει. Οι μικρές πατάτες έχουν μια πολύ αψιά γεύσης και σχεδόν κανείς δεν τις τρώει σήμερα.

Προσεύχομαι για την ανάπαυση της ψυχής της μητέρας μου συμμετέχοντας πάντα στην *Τόρο Ναγκάσι* (τελετή όπου χάρτινα φαναράκια επιπλέουν σε έναν ποταμό). Προσφέρω εκεί μεγάλες βραστές πατάτες. Ακόμη και τώρα, όταν βλέπω μια μεγάλη πατάτα, σκέφτομαι πως θα ήθελα πολύ να την δώσω στη μητέρα μου για να

την φάει.

● Η πόλη μου μετά τον πόλεμο

Μια μεγάλη περιοχή στην όχθη του ποταμού πάνω από το Δημοτικό Σχολείο της Ουτζίνα χρησιμοποιείτο ως κρεματόριο. Οι σοροί εσωκλείονταν απλά μέσα σε μεταλλικά φύλλα με πτυχώσεις και αποτεφρώνονταν μέσα σε αυτά. Επιπλέον, έκαναν μια τρύπα στα μεταλλικά φύλλα για το κεφάλι του νεκρού. Εμείς, τα παιδιά, περνούσαμε κοντά στον χώρο αποτέφρωσης πηγαίνοντας να κολυμπήσουμε στη θάλασσα. Μερικές φορές σκεφτόμουν: «Ωχ, καίγεται τώρα το κεφάλι.» Επίσης, πατούσα πάνω σε πολλά οστά καθώς περνούσα από εκεί. Νομίζω ότι η περιοχή λειτουργούσε ως κρεματόριο έως ότου πήγα στην έκτη τάξη του δημοτικού.

Η ζωή ήταν πράγματι άθλια μετά τον πόλεμο αλλά όχι μόνο για εμάς. Όλοι περνούσαν τις ίδιες κακουχίες.

● Η αδερφή μου μετά τον πόλεμο

Η αδερφή μου, η οποία ήταν με τη μητέρα μου όταν πυροδοτήθηκε η ατομική βόμβα, σώθηκε. Ο κόσμος έλεγε τότε πως ήταν θαύμα ότι ένα μικρό κορίτσι στην ηλικία της αδερφής μου κατάφερε να επιβιώσει. Όσο μεγάλωνε, άκουγε η αδερφή μου όλη την ώρα: «Είναι καταληκτικό ότι επέζησες. Είναι απίστευτο ότι είσαι ζωντανή.»

Ωστόσο, στο πόδι της αδερφής μου έμειναν απαίσια χηλοειδή με αποτέλεσμα να παραμορφωθεί αυτό. Δεν μπορούσε να φορέσει παπούτσια, γι' αυτό φορούσε πάντα «γκέτα» (γιαπωνέζικα ξύλινα σαμπό). Εκείνη την εποχή πολλοί άνθρωποι φορούσαν γκέτα, κατά συνέπεια δεν είχε σοβαρό πρόβλημα στην καθημερινή της ζωή. Ωστόσο, είχε προβλήματα όταν γινόταν εκπαιδευτική εκδρομή ή αθλητική διοργάνωση, διότι τότε δεν μπορούσε να φορέσει γκέτα. Παρ' όλα αυτά, καθώς δεν μπορούσε να είναι αλλιώς η κατάσταση, φορούσε δύο στρατιωτικές κάλτσες, τη μία πάνω στην άλλη.

Εξαιτίας του ποδιού της την κορόιδευαν με απαίσιο τρόπο. Υπήρχαν τότε φήμες ότι η αρρώστια από την ατομική βόμβα ήταν μεταδοτική, με αποτέλεσμα να την δείχνουν με το δάχτυλο και να ισχυρίζονται πράγματα όπως «τα δάχτυλά μου σαπίζουν» ή «εάν πλησιάσεις πολύ κοντά για να δεις, θα κολλήσεις την ασθένεια». Ακόμη και πολλά χρόνια μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας, όταν πήγαινε στο δημοτικό, τη μεταχειρίζονταν σαν ένα είδος θεάματος, και άνθρωποι έρχονταν από μακριά για να την δουν.

Εντούτοις, η αδερφή μου ποτέ δεν είπε σε εμένα ή στη γιαγιά μας ότι της είχαν φερθεί με αυτόν τον τρόπο. Δεν παραπονιόταν για τον πόνο της και απλώς έλεγε

«Γιαγιά, ήταν όντως καταληκτικό ότι κατάφερα να επιζήσω!» Επειδή αυτό ήταν κάτι που της έλεγαν από τότε που ήταν νήπιο, έδινε την εντύπωση ότι προσπαθούσε να πείσει τον εαυτό της να σκεφτεί: «Είναι καταπληκτικό ότι επέζησα. Γι' αυτό, ακόμη κι εάν έχω τόσο σοβαρά εγκαύματα, είναι υπέροχο ότι είμαι ζωντανή.» Πρόσφατα διάβασα τις σημειώσεις της αδερφής μου. Μεταξύ τους είδα τα εξής: «Εκείνη την εποχή σκεφτόμουν ότι θα ήταν καλύτερα να είχα πεθάνει.» Αυτό με έκανε να αναλογιστώ πόσο εξαιρετικά δύσκολο της ήταν όλο αυτό.

Της είχαν πει ότι εάν ήθελε να εγχειριστεί στο πόδι, θα έπρεπε να το κάνει αφού γίνει 15 ετών. Στις καλοκαιρινές διακοπές στο λύκειο μπορούσε να κάνει την επέμβαση, την οποία επιθυμούσε διακαώς για πολύ καιρό. Ανυπομονούσε πολύ να την κάνει, διότι πάντα έλεγε ότι θα ήθελε να μπορεί να φοράει παπούτσια όταν μπει στο λύκειο. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατό να φορέσει παπούτσια τελικά. Αν και της μεταμόσχευσαν δέρμα από την κοιλιά και τα οπίσθιά της για να διορθώσουν την παραμόρφωση στο πόδι της, το μεταμοσχευμένο δέρμα μαύρισε και το μικρό δάκτυλο του ποδιού της παρέμεινε μετατοπισμένο κατά τρία εκατοστά περίπου. Πριν από την επέμβαση έλεγε η αδερφή μου: «Θα μπορέσω να φορέσω αθλητικά παπούτσια κανονικά.» Όμως ακόμη και τώρα, 65 χρόνια μετά την ατομική βόμβα, δεν μπορεί να φορέσει παπούτσια κανονικά.

Καθώς τα παπούτσια θα την χτυπούσαν στο μικρό της δάκτυλο και θα πονούσε, προσπάθησε να φορέσει αθλητικά παπούτσια αφήνοντας μια τρύπα για το δάκτυλό της. Εντούτοις, το δάκτυλό της θα χτυπούσε στην τρύπα και θα πονούσε. Δεν υπήρχε ούτε μία μέρα που δεν αιμορραγούσε το πόδι της. Σκεπτόμενη ότι οι άλλοι άνθρωποι θα αισθάνονταν άβολα όταν θα έβλεπαν τα παπούτσια της με αίμα, άλειψε οδοντόκρεμα πάνω στο κολλημένο αίμα.

Όταν η αδερφή μου πήγε στο Νοσοκομείο για Επιζώντες από την Ατομική Βόμβα, συνάντησε τον Δρ. Τόμιν Χάραντα, ο οποίος της είπε: «Μην διστάσεις να μου μιλήσεις εάν υπάρχει κάτι που θέλεις να μοιραστείς μαζί μου.» Όταν αποφοίτησε από το λύκειο, μίλησε με τον Δρ. Χάραντα, ο οποίος την σύστησε σε έναν Ιάπωνα ιερέα που ζούσε το Λος Άντζελες. Καθώς ο πατέρας μας είχε πεθάνει προτού πάει η αδερφή μου στο λύκειο, η οικογένεια δεν είχε πολλά χρήματα. Ένας καθηγητής του λυκείου σύστησε την αδερφή μου και βρήκε μια δουλειά μερικής απασχόλησης. Εκεί εργάστηκε σκληρά έως ότου έγινε 20 ετών. Είχε ήδη αποταμιεύσει αρκετά χρήματα για να αγοράσει εισιτήριο για την Αμερική. Κι έτσι ξεκίνησε για εκεί.

Ο ιερέας την φρόντιζε και κατάφερε να βρει δουλειά σε ένα καθαριστήριο, όπου έβγαζε τα προς το ζην. Νομίζω ότι πέρασε κάποιες δύσκολες καταστάσεις, όμως δεν το έβαλε κάτω και ζει ακόμη και σήμερα στο Λος Άντζελες. Αν και πίστευε ότι δεν

θα μπορούσε να παντρευτεί, παντρεύτηκε έναν Ιάπωνα στην Αμερική και είναι ευλογημένοι που έχουν σήμερα τρία παιδιά.

● Συμβάν στην Οσάκα

Περίπου μία εβδομάδα αφότου η αδερφή μου έκανε επέμβαση, επισκέφτηκα μία φίλη που ζει στην Οσάκα. Η αδερφή μου μου είπε: «Η κατάστασή μου είναι ήδη σταθερή, γι' αυτό πήγαινε στην Οσάκα να δεις τη φίλη σου.»

Πήρα την τοπική ταχεία και έφτασα εκεί το βραδάκι. Όμως, επειδή δεν ήξερα πού βρισκόταν το σπίτι της φίλης μου, σταμάτησα σε έναν αστυνομικό θάλαμο για να ρωτήσω. Αν και ο αστυνομικός εκεί ήταν νεαρός, ήταν πολύ ευγενικός και με συνόδευσε για περίπου μια ώρα, ενόσω έψαχνα για τη διεύθυνση. Όταν βρήκαμε το σπίτι της φίλης μου, είπα στον αστυνομικό: «Σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Ήσαστε πολύ εξυπηρετικός.» Στη συνέχεια με ρώτησε από πού είμαι και του είπα ότι είμαι από τη Χιροσίμα. Ξαφνικά έκανε ένα βήμα πίσω και είπε: «Από τη Χιροσίμα όπου έπεσε η ατομική βόμβα!» Απάντησα «Ναι» και αυτός είπε: «Μια γυναίκα από τη Χιροσίμα – δεν μου είναι ευχάριστο αυτό. Μια γυναίκα από τη Χιροσίμα που εκτέθηκε στην ατομική βόμβα!» Η έκφρασή του όταν μου το είπε αυτό ήταν σαν να επρόκειτο να κολλήσει κάποια αρρώστια από εμένα. Έως τότε δεν σκεφτόμουν πολύ ότι είχα εκτεθεί στην ατομική βόμβα, γι' αυτό έπαθα σοκ από το συμβάν αυτό.

Δεν μπορούσα να μιλήσω στην αδερφή μου για το εν λόγω περιστατικό. Το συζήτησα με τη φίλη μου στην Οσάκα και αυτή μου είπε: «Δεν πρέπει με τίποτα να πεις στην αδερφή σου τι συνέβη, διότι θα την κάνει σίγουρα να νιώσει πολύ άσχημα.» Ύστερα από αυτό δεν έλεγα σε κανέναν ότι είμαι από τη Χιροσίμα.

● Περιστατικό σε κατάσταση ρούχων

Το περιστατικό τούτο συνέβη δεκάδες χρόνια πριν, όταν βοηθούσα μια πελάτισσα σε ένα κατάστημα ρούχων. Κάποια, η οποία μου ήταν εντελώς άγνωστη μου ανέφερε ξαφνικά το όνομα της αδερφής μου και με ρώτησε εάν ήμουν η μεγαλύτερη αδερφή της. «Ναι, όντως είμαι. Γιατί; Πώς την γνωρίζετε;» την ρώτησα. Η κυρία αυτή ζούσε στην Φουρούε και εκείνη την εποχή τα κουτσομπολιά για την αδερφή μου έφταναν έως εκεί.

Εξαιτίας του συμβάντος αυτού, όσων συνέβησαν στην Οσάκα, καθώς και διαφόρων άλλων περιστατικών πίστευα ότι θα ήταν καλό να πήγαινε η αδερφή μου στην Αμερική. Σκεφτόμουν ότι εάν η αδερφή μου επιθυμούσε να εγκαταλείψει την Ιαπωνία για να γλιτώσει από τον τραμπουκισμό και τις διακρίσεις, και να μεταβεί σε μια χώρα όπου κανείς δεν θα γνώριζε τίποτε για αυτήν, θα ήταν πιθανόν να ζούσε

ευτυχοσμένα εκεί.

- **Ευχή για ειρήνη**

Θεωρώ ότι οι άνθρωποι που δεν είχαν την εμπειρία της ατομικής βόμβας δεν μπορούν να καταλάβουν πραγματικά τον πόνο των επιζώντων. Όταν κόβεις το δάκτυλό σου, αισθάνεσαι πιθανώς πόνο για πρώτη φορά, αλλά δεν μπορείς να καταλάβεις τι αισθάνεται κάποιος άλλος όταν κοπεί. Για αυτόν τον λόγο νομίζω ότι είναι πραγματικά δύσκολο να αντιληφθεί κανείς από τα λεγόμενά μου πώς ήταν η εμπειρία της ατομικής βόμβας.

Ο πόλεμος μάς τραυμάτισε βαθιά στην καρδιά μας. Δεν είχαμε μόνο εξωτερικά τραύματα, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται και άλλες πληγές, οι οποίες ακόμη και δεκάδες χρόνια μετά πονάνε ακόμη. Η αδερφή μου δεν θέλει καθόλου να μιλάει για τον πόλεμο ή την ατομική βόμβα, γι' αυτό από τότε που ήταν μικρή, κάθε φορά που μιλάμε για αυτά, φεύγει μακριά. Αφότου πήγε στην Αμερική, φοράει πάντα χοντρό καλσόν για να κρύβει τις πληγές της, και δεν έχει ξαναμιλήσει ποτέ έκτοτε για την ατομική βόμβα.

Ο πόλεμος πρέπει να καταργηθεί με κάθε τρόπο.

Είδα την κόλαση

Κιμικό Κουγουαμπάρα

● Η ζωή πριν από τη ρίψη της ατομικής βόμβας

Ήμουν τότε 17 ετών και ζούσα με τη μητέρα μου και τη μεγαλύτερη αδερφή μου στην περιοχή Μισάσα-χόνματσι 3-τόομε στην πόλη της Χιροσίμα (η περιοχή ονομάζεται σήμερα Νισί-κου). Ο πατέρας μου είχε πεθάνει. Είχα ωστόσο τρεις μεγαλύτερους αδερφούς. Ο μεγαλύτερος εξ αυτών είχε παντρευτεί και είχε μετακομίσει μακριά, ενώ οι άλλοι δύο αδερφοί μου είχαν καταταχθεί στον στρατό και βρισκόνταν στον Νομό Γιαμαγκούτσι.

Εργαζόμουν στον Κεντρικό Ραδιοφωνικό Σταθμό της Χιροσίμα, και συγκεκριμένα στο Τμήμα Γενικών Υποθέσεων. Ο σταθμός βρισκόταν στην περιοχή Καμί-ναγκαρεκάουα-τοο (η περιοχή ονομάζεται σήμερα Νομπόρι-τοο, Νάκα-κου). Η τριγύρω περιοχή είχε μεταμορφωθεί σε μια ανοικτή πλατεία, διότι τα σπίτια είχαν εκκενωθεί και κατεδαφισθεί. Θυμάμαι ότι ο σταθμός εξέπεμπε πολλά προγράμματα που αφορούσαν τον στρατό, γι' αυτό τα παράθυρά του ήταν ενισχυμένα για να προστατεύουν κατά τυχόν αεροπορικής επιδρομής.

● 6 Αυγούστου

Το πρωί εκείνης της μέρας είχε εκδοθεί προειδοποίηση αεροπορικής επιδρομής, γι' αυτό δεν μπορούσα να βγω από το σπίτι για κάμποση ώρα, και είχα ήδη αργήσει για τη δουλειά. Η προειδοποίηση έπαυσε όμως και πήγα στη δουλειά στις 8.00 π.μ. Όπως πάντα, εγώ και οι συνάδελφοί μου ξεκινήσαμε να καθαρίζουμε τα γραφεία σύμφωνα με τα καθήκοντά μας. Όταν μπήκα στο δωμάτιο που μου είχε ανατεθεί, δηλαδή στο Γραφείο του Διευθυντή του Σταθμού, άκουσα μια γυναίκα στον προαύλιο χώρο να λέει: «Πετάει ένα B-29 εκεί!» Μου κίνησε το ενδιαφέρον και καθώς πήγαινα προς το παράθυρο, είδα ξαφνικά μια δυνατή λάμψη να έρχεται από έξω από το παράθυρο. Ήταν μια κόκκινη λάμψη, όπως όταν ανάβει κανείς ένα σπέρτο, όμως ήταν πολύ πιο έντονη. Κάλυψα αμέσως τα μάτια και τα αυτιά μου και με τα δυο μου χέρια και γονάτισα επί τόπου. Αυτό μας είχαν διδάξει να κάνουμε τότε, σε περίπτωση που έπεφτε βόμβα. Στο σκοτάδι δινόταν η εντύπωση ότι δεν υπήρχε βαρύτητα, ενώ μια αίσθηση τριγμού εξαπλωνόταν σε ολόκληρο το σώμα μου. Δεν αισθανόμουν πόνο, η αίσθηση ήταν όμως τόσο αλλόκοτη που με έκανε να νιώθω ότι μάλλον πεθαίνω. Δεν το παρατήρησα εκείνη τη στιγμή, αλλά η έκρηξη είχε θρυμματίσει το τζάμι και κομμάτια του είχαν καρφωθεί στο πρόσωπό μου και στο αριστερό μου χέρι με αποτέλεσμα να γεμίσει το σώμα μου αίματα. Ακόμα και τώρα έχω θραύσματα από γυαλί κολλημένα στο αριστερό μου μάγουλο.

Έμεινα ακίνητη και αμέσως μετά άκουσα ανεπαίσθητα φωνές ανθρώπων στον διάδρομο. Στο δωμάτιο υπήρχε απόλυτο σκοτάδι και δεν μπορούσα να δω τίποτα.

Θεώρησα ότι έπρεπε να βγω από κει και προσπάθησα να κινηθώ προς τις φωνές στον διάδρομο, έπεσα όμως πάνω στην πλάτη ενός άντρα. Τότε σκέφτηκα πως «πρέπει να φύγω με αυτόν τον άντρα για να γλυτώσω... είμαι ακόμα ζωντανή». Γράπωσα σφιχτά τη ζώνη του και τον ακολούθησα έως ότου φτάσαμε κοντά στην έξοδο. Είχαν συγκεντρωθεί άνθρωποι κοντά στην έξοδο, όπου ανοίξαμε τη βαριά πόρτα και καταφέραμε να βγούμε έξω. Ήταν σκοτεινά σαν χάραμα και έπεφταν από τον ουρανό κάθε λογής πράγματα που είχαν παρασυρθεί από την έκρηξη. Τα πρόσωπα των ανθρώπων που είχαν βγει από τον σταθμό ήταν κατάμαυρα, οι τρίχες των μαλλιών τους στέκονταν όρθιες, ήταν αιματοβαμμένοι και τα ρούχα τους ήταν κουρελιασμένα. Δεν μπορούσαμε να αναγνωρίσουμε ποιος ήταν ποιος, έως ότου ακούσουμε τη φωνή του.

Νομίζαμε ότι ο σταθμός είχε γίνει στόχος και είχε πληγεί σημαντικά από τον βομβαρδισμό. Πλησίον βρισκόταν το κτίριο της εφημερίδας Τσουγκόκου Σιμπούν, όπου το Τμήμα Συνδρομών του Σταθμού είχε υποκατάστημα. Γι' αυτό βγήκα από το οικόπεδο με μερικές γυναίκες από το ίδιο Τμήμα Γενικών Υποθέσεων. Τότε αντελήφθην ότι δεν ήταν μόνο ο σταθμός που είχε πληγεί. Όλα τα τριγύρω κτίρια είχαν ισοπεδωθεί, ενώ υπήρχαν φωτιές εδώ κι εκεί. Μεγάλες φλόγες έβγαιναν από τα παράθυρα του εν λόγω υποκαταστήματος στον πέμπτο και έκτο όροφο του κτιρίου της Τσουγκόκου Σιμπούν. Για αυτόν τον λόγο τρέξαμε προς τον Κήπο Σουκέιεν, ο οποίος βρισκόταν κοντά στον σταθμό. Καθώς οι φλόγες πλησίαζαν, άκουγα τις κραυγές ανθρώπων παγιδευμένων σε σπίτια που είχαν καταρρεύσει, ενώ άλλοι άνθρωποι έψαχναν για μέλη των οικογενειών τους. Εγώ ήμουν σε τέτοια απόγνωση προσπαθώντας να γλυτώσω που δεν μπορούσα να κάνω κάτι για να τους βοηθήσω.

Ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων είχε καταφύγει στον Κήπο Σουκέιεν. Διασχίσαμε τη γέφυρα που περνάει πάνω από τη λιμνούλα του πάρκου και φτάσαμε στην όχθη του Ποταμού Κυόμπασι. Τα δέντρα στο πάρκο άρχισαν να φλέγονται και οι φωτιές πλησίαζαν την όχθη όπου βρισκόμασταν, έως ότου άρπαξε φωτιά με μεγάλο βουητό ένα ψηλό πεύκο κοντά στο ποτάμι. Πηδήξαμε μέσα στο ποτάμι. Το νερό μάς ήταν μέχρι το στήθος. Ενώ παρατηρούσαμε το σκηνικό τριγύρω, η Οσούγκα-τσο απέναντι έπασε φωτιά και οι σπίθες από τις φλόγες άρχισαν να πέφτουν πάνω μας. Η ζέστη γινόταν εντονότερη εξαιτίας των πυρκαγιών που εξαπλώνονταν στην απέναντι όχθη καθώς και πίσω μας, γι' αυτό μέχρι το βραδάκι μπαινοβγαίναμε στο ποτάμι.

Τόσο πολλοί άνθρωποι κατέφευγαν στις όχθες του ποταμού, που δεν υπήρχε καθόλου χώρος κοντά μας για να καθίσουμε. Ο στρατός στάθμευε κοντά, συνεπώς υπήρχαν πολλοί στρατιώτες εκεί. Καθώς φορούσαν πηλήκια στα κεφάλια τους,

είχαν ακόμη πλακουτσωμένα μαλλιά στα κεφάλια τους, ενώ τα υπόλοιπα σώμα τους είχε καεί εντελώς και σφάδαζαν από τους πόνους. Ήταν εκεί και μία μητέρα που στεκόταν ήσυχα κρατώντας το παιδί της. Το πάνω μέρος του σώματός της είχε κουρέλια και σκεφτόμουν ότι το μωρό της είχε πιθανόν πεθάνει.

Άκουγες ανθρώπους που είχαν εγκαύματα και τραύματα να λένε ακατάπαυστα: «Δώστε μου νερό, δώστε μου νερό!» ενώ άλλοι έλεγαν: «Δεν πρέπει να πείτε νερό.» Πολλοί άνθρωποι που είχαν πολύ σοβαρά εγκαύματα δεν μπορούσαν να αντέξουν τον πόνο και πηδούσαν μέσα στο ποτάμι. Οι περισσότεροι που πήδηξαν στο ποτάμι δεν βγήκαν στην επιφάνεια ζωντανοί, αλλά μάλλον παρασύρθηκαν από το ρεύμα. Νεκρά σώματα κατέβαιναν το ποτάμι επιπλέοντας, καλύπτοντας έτσι όλο το πλάτος του. Ακόμη και όταν ήμαστε εντός του ποταμού, τα νεκρά σώματα επέπλεαν δίπλα μας, γι' αυτό τα έσπρωχνα μακριά με τα χέρια μου, προκειμένου να συνεχίσουν την πορεία τους προς τα κάτω. Εκείνη τη στιγμή δεν αισθανόμουν κανέναν φόβο καθώς ήμουν σε απόγνωση. Ήμουν μάρτυρας σε ένα σκηνικό πολύ θλιβερότερο από οποιονδήποτε πίνακά μου που απεικονίζει την κόλαση.

Η φωτιά ήταν τόσο ισχυρή που δεν μπορούσαμε να πάμε πουθενά. Έτσι περάσαμε όλη τη μέρα στην όχθη του ποταμού στον Κήπο Σουκείεν. Γύρω στη δύση του ήλιου ήρθε μια μικρή σωστική λέμβος για να ψάξει τους υπαλλήλους του σταθμού. Το προσωπικό του σταθμού αποφάσισε να πάει στον σταθμό βοήθειας στο Eastern Drill Ground. Η μικρή λέμβος μάς μετέφερε στην αμμώδη όχθη στην απέναντι πλευρά του ποταμού. Ανησυχούσα για τη μητέρα μου που βρισκόταν στο σπίτι μόνη της, γι' αυτό τους είπα ότι ήθελα να πάω στο σπίτι κι όχι στον σταθμό βοήθειας. Ένας συνάδελφος μού είπε τότε: «Μην είσαι παράλογη. Είναι πολύ επικίνδυνο να επιστρέψεις στην πόλη.» και με συγκράτησε με δύναμη. Καθώς το σπίτι μου ήταν στην περιοχή Μισάσα-χόνματσι, στη δυτική πλευρά της Χιροσίμα, για να πάω εκεί θα έπρεπε να περάσω από το κέντρο της πόλης, το οποίο φλεγόταν. Όλοι εναντιώθηκαν στην πρόθεσή μου να πάω εκεί, έτσι φαινόταν ότι συμφώνησα μαζί τους απρόθυμα. Όμως, μόλις βρήκα την ευκαιρία, ξέφυγα. Άκουγα τις φωνές των ανθρώπων που αντιλαμβάνονταν ότι είχα φύγει, ωστόσο είπα απλά: «Λυπάμαι.» και κατευθύνθηκα μόνη μου προς το σπίτι.

● Προς το σπίτι

Αφού εγκατέλειψα τους συναδέλφους μου, έφτασα στο σημείο όπου η Γέφυρα Τοκίουα διασχίζει τον Ποταμό Κυόμπασι. Έβλεπες να έρχονται ο ένας πίσω από τον άλλο τραυματισμένοι άνθρωποι από την Χακουσίμα στην δυτική πλευρά της γέφυρας, αλλά κανείς δεν πήγαινε προς την αντίθετη κατεύθυνση. Τότε συνάντησα

δου εργαζόμενους στον σιδηρόδρομο που ήθελαν να διασχίσουν τη γέφυρα. Κατευθύνονταν προς τον Σταθμό Γιοκογκάουα, γι' αυτό τους ζήτησα να με πάρουν μαζί τους. Όμως αυτοί αρνήθηκαν λέγοντας: «Δεν ξέρουμε εάν θα τα καταφέρουμε ή όχι, γι' αυτό δεν μπορούμε να σε πάρουμε μαζί μας. Πήγαινε μόνη σου καλύτερα σε έναν σταθμό βοήθειας.» Παρ' όλα αυτά, δεν τα παράτησα και τους ακολούθησα κρυφά τέσσερα-πέντε μέτρα πίσω τους. Καθώς προχωρούσαμε μέσα από τις φωτιές, κοιτούσαν μερικές φορές προς τα πίσω, αλλά εγώ σταματούσα για λίγο και μετά τους ακολουθούσα ξανά. Επειδή συνέχιζα να τους ακολουθώ, στο τέλος ενέδωσαν και μου είπαν: «Εντάξει, μπορείς να μας ακολουθήσεις. Περπάτα όπου περπατάμε εμείς.» Στη διαδρομή υπεδείκνυαν τα επικίνδυνα μέρη.

Αποφύγαμε τις φωτιές, περάσαμε το Νοσοκομείο του Οργανισμού Ταχυδρομικών Υπηρεσιών και φτάσαμε στην Γέφυρα Μισάσα. Υπήρχαν ουρές τραυματισμένων στρατιωτών που κάθονταν και στις δυο πλευρές της γέφυρας, γι' αυτό δεν υπήρχε χώρος ούτε καν να περπατήσει κανείς. Ήταν πιθανώς στρατιώτες από την Δεύτερη Μονάδα που στάθμευε εκεί κοντά. Όλοι τους βογκούσαν από πόνο. Με κάποιον τρόπο διασχίσαμε τη γέφυρα προσπαθώντας να μην πατήσουμε πάνω στους τραυματισμένους στρατιώτες. Φτάσαμε στις σιδηροδρομικές γραμμές και περπατήσαμε κατά μήκος αυτών έως ότου φτάσαμε στον Σταθμό Γιοκογκάουα. Τότε χωρίσαμε με τους υπαλλήλους του σιδηροδρόμου, οι οποίοι θυμάμαι ότι μου είπαν: «Πρόσεχε στον δρόμο για το σπίτι σου.»

● Επανένωση με τη μητέρα μου

Περπάτησα μόνη προς το σπίτι μου στην Μισάσα. Αν και παντού υπήρχε ήδη σκοτάδι, και στις δυο πλευρές του δρόμου έκαιγαν ακόμη φωτιές. Όπου οι φωτιές ήταν έντονες, έπρεπε να τρέξω για να τις αποφύγω. Για να φτάσω στο σπίτι πήγα από την Γιοκογκάουα μέσω της Μισάσα, και πήρα τον δρόμο προς τα βόρεια, έως ότου τελικά έφτασα στο σπίτι. Μολονότι το σπίτι μου είχε ήδη καεί, είδα τη μητέρα μου να στέκεται στον δρόμο παραδίπλα. Ένωσα τεράστια χαρά που την είδα ζωντανή και την αγκάλιασα, με αποτέλεσμα να αρχίσουμε και οι δυο να κλαίμε.

Η μητέρα μου καθόταν μπροστά σε έναν καθρέφτη στον δεύτερο όροφο του σπιτιού μας, όταν έπεσε η ατομική βόμβα. Αν και τα δωμάτια στον δεύτερο όροφο κατέρρευσαν προς τα μέσα, η μητέρα μου βρισκόταν σε ένα γωνιακό δωμάτιο που για κάποιον λόγο δεν κατέρρευσε. Επειδή ήταν αδύνατο να χρησιμοποιήσει τα σκαλιά, κάποιος τοποθέτησε μια σκάλα για αυτήν και έτσι κατάφερε να κατεβεί από εκεί.

Το σπίτι έμεινε σωριασμένο όλο το πρωί και καθώς οι φωτιές πλησίαζαν αργά, έπιασε τελικά φωτιά το απόγευμα. Προτού αρπάξει φωτιά το σπίτι, η μητέρα μου

κατάφερε μόνο να βγάλει από το σπίτι τα στρώματα, ρίχνοντάς τα προς τα έξω. Ωστόσο, τα πήραν άνθρωποι που έτρεχαν να ξεφύγουν, βάζοντάς τα στο κεφάλι τους. Ένα είδος αντιαεροπορικού καταφυγίου είχε ανοιχθεί στην αυλή του σπιτιού μας, στο οποίο είχαμε αποθηκεύσει πολύτιμα αντικείμενα, όπως κιμονό. Όμως, οι φλόγες έφτασαν και εκεί, και τα αντικείμενα αυτά άρπαζαν φωτιά. Η μητέρα μου είχε μεταφέρει πολλούς κουβάδες με νερό από το ρέμα μπροστά στο σπίτι μας με σκοπό να σβήσει τη φωτιά, εντούτοις αν και ξέθαψε το καταφύγιο αμέσως, σχεδόν όλα όσα βρίσκονταν μέσα είχαν καεί. Παρόλο που οι γείτονες της τής συνέστησαν να καταφύγει στο Μιτάκι, αυτή ανησυχούσε για την αδερφή μου και εμένα, γι' αυτό ενώ το σπίτι καιγόταν, η μητέρα μου πήγε σε ένα χωράφι απέναντι από το σπίτι και περίμενε την αδερφή μου και εμένα να επιστρέψουμε στο σπίτι.

Εκείνην την νύχτα η μητέρα μου και εγώ κατασκηνώσαμε στη μέση αυτού του χωραφιού. Άνθρωποι τρέπονταν σε φυγή όλη τη νύχτα παίρνοντας τον δρόμο μπροστά από το σπίτι μας, ενώ αυτοί που παρείχαν υπηρεσίες διάσωσης και αρωγής πηγαινοέρχονταν. Εγώ απλώς παρατηρούσα το σκηνικό και αναρωτιόμουν τι επρόκειτο να συμβεί σε εμένα. Στα μέσα της νύχτας κάποιος υπεύθυνος παροχής βοήθειας μάς έδωσαν μερικές μπάλες ρυζιού να φάμε, και μόλις με έπαιρνε ο ύπνος, άρχισε να ξεπροβάλλει ο ήλιος.

● Ψάχνοντας την αδερφή μου

Αν και ο κόσμος συνέχισε να περνάει και την 7^η του μηνός, η αδερφή μου, Εμίκο, δεν είχε επιστρέψει στο σπίτι. Η μητέρα μου ανησυχούσε για την αδερφή μου και έλεγε κλαίγοντας: «Τι της συνέβη; Μπορεί να έχει σκοτωθεί...» Δεν άντεχα να βλέπω την μητέρα μου να είναι έτσι, γι' αυτό την επόμενη μέρα, στις 8 του μηνός, βγήκα με έναν φίλο της αδερφής μου από την γειτονιά για να την ψάξω. Για άλλη μια φορά είδα σκηνές βγαλμένες από την κόλαση.

Η αδερφή μου εργαζόταν στο Κεντρικό Γραφείο Τηλεφωνίας της Χιροσίμα στην Σιμονακάν-τσο (η περιοχή ονομάζεται σήμερα Φουκούρο-μάτσι, Νάκα-κου). Πήγα από την Γιοκογκάουα μέσω της Τοκάιτσι-μάτσι (σημερινή Τοκάιτσι-μάτσι, 1-τόμε, Νάκα-κου) και περπάτησα κατά μήκος της διαδρομής του τραμ. Κανείς δεν είχε καθαρίσει τα χαλάσματα από τις πυρκαγιές, ωστόσο, η διαδρομή του τραμ ήταν πλατιά, γι' αυτό με το ζόρι μπορούσα να περπατήσω στον δρόμο. Στην πόλη υπήρχαν παντού πτώματα και πρόσεχα μήπως πατήσω σε κάποιο από αυτά. Κοντά στην Τέρα-μάτσι (σημερινή Νάκα-κου) είδα ένα νεκρό άλογο πρησμένο. Γύρω από την Τοκάιτσι-μάτσι υπήρχε κάποιος που στεκόταν ακίνητος με καμένο σώμα και με τα δυο χέρια απλωμένα. Το θεώρησα περίεργο και όταν κοίταξα από πιο κοντά

αντελήφθην ότι ο άνθρωπος είχε πεθάνει ενώ είχε αυτήν την στάση. Εδώ και κει είδα πολλούς ανθρώπους να έχουν βουτήξει τα κεφάλια τους σε δεξαμενές πυρόσβεσης, ενώ τα νεκρά σώματά τους ήταν το ένα πάνω στο άλλο σχηματίζοντας μια στοιβιά. Στις άκρες των δρόμων ξεχειλίζαν πτώματα. Ανάμεσά τους υπήρχαν άνθρωποι που ανέπνεαν ακόμη, άλλοι που άκουγα να βογκάνε και μερικοί που έλεγαν: «Νερό, νερό». Ούτε ένας δεν ήταν υγιής. Όλων τα ρούχα ήταν καμένα, ενώ και τα κορμιά τους ήταν καμένα και πρησμένα και έμοιαζαν με καρβουνιασμένες κούκλες. Σκεφτόμουν ότι εάν η αδερφή μου είχε σωριαστεί κάπου εκεί σε όλον αυτόν τον χαμό, δεν θα μπορούσα ποτέ να την βρω. Πατώντας πάνω στα πτώματα διέσχισα την Γέφυρα Αϊόι και έφτασα στην Καμίγια-τοο (σημερινή Νάκα-κου), ωστόσο, δεν μπορούσαμε να προχωρήσαμε παραπέρα, γι' αυτό επιστρέψαμε στη Μισάσα. Πίστευα ότι η αδερφή μου δεν ήταν δυνατόν να είναι ζωντανή υπό αυτές τις συνθήκες.

Ευτυχώς, η αδερφή μου επέστρεψε στο σπίτι μία εβδομάδα μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας. Αν και εξαιτίας της βόμβας είχε τραυματιστεί σοβαρά ενώ βρισκόταν στο Γραφείο Τηλεφωνίας, κατέφυγε στον Λόφο Χιτζιγιάμα και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στον σταθμό βοήθειας στην Καϊτάιτσι-τοο, Άκι-γκουν (σημερινή Κάιτα-τοο) για να της παρασχεθεί φροντίδα. Έμεινε εκεί μία εβδομάδα και όταν άκουσε ότι ένα φορηγό θα πήγαινε στην πόλη της Χιροσίμα για να παράσχει βοήθεια, τους ζήτησε να την πάρουν μαζί τους. Παρόλο που της το αρνήθηκαν ισχυριζόμενοι ότι δεν θα έπρεπε να ανεβεί σε φορηγό καθώς ήταν σοβαρά τραυματισμένη, αυτή ήταν αποφασισμένη να πάει σπίτι, έτσι όταν αντελήφθη ότι είχε την ευκαιρία, πήδηξε στο πίσω μέρος του φορηγού και την μετέφεραν στην Τοκάιτσι-μάτσι. Τα ρούχα της αδερφής μου, η οποία χάλαινε σε όλη τη διαδρομή από την Τοκάιτσι-μάτσι, ήταν κουρελιασμένα. Ήταν καλυμμένη με αίμα, ενώ φορούσε διαφορετικό παπούτσι σε κάθε πόδι. Εάν δεν γνώριζες τι είχε συμβεί, θα νόμιζες ότι δεν ήταν το ίδιο πρόσωπο. Επειδή το σπίτι είχε καεί, μια φίλη της μητέρας μου επέτρεψε στην αδερφή μου να κοιμηθεί στη γωνιά του σπιτιού της. Αμέσως ύστερα από αυτό έμεινε καθηλωμένη στο κρεβάτι και ακροβατούσε μεταξύ ζωής και θανάτου.

● Φροντίζοντας την αδερφή μου

Θραύσματα από γυαλί είχαν καρφωθεί σε όλη την πλάτη της αδερφής μου και κομμάτια σάρκας έλειπαν από το χέρι της, με αποτέλεσμα το δέρμα να είναι ανοικτό σαν ρόδι. Κάθε μέρα χρησιμοποιούσα βελόνα για να αφαιρέσω τα θραύσματα γυαλιού από την πλάτη της, ωστόσο σκουλήκια είχαν γεννηθεί στις πληγές. Η κόρη

της γυναίκας, στο σπίτι της οποίας έμενε η αδερφή μου, πέθανε όταν έπεσε η βόμβα. Γι' αυτό ανησυχούσαμε μήπως την ταλαιπωρούσαμε και έτσι επιστρέψαμε στα καμένα ερείπια του σπιτιού μας. Ο μεγαλύτερος αδερφός μου ήρθε και μάζεψε καμένα ξύλα για να μας χτίσει ένα μικρό καταφύγιο που θα μας προστάτευε από τη βροχή, γι' αυτό μετακομίσαμε εκεί για να συνεχίσουμε τη φροντίδα της αδερφής μου. Η αδερφή μου, που ήταν κλινήρης, δεν ήταν δυνατόν να μεταφερθεί σε σταθμό βοήθειας, γι' αυτό κάποιος μας έδωσε λίγη αλοιφή. Όμως, η αλοιφή δεν ήταν αρκετή για να την γιατρεύσει πλήρως. Τα μαλλιά της είχαν πέσει εντελώς και ξέρναγε αίμα με τον βήχα. Αυτό μας έδινε την εντύπωση συχνά ότι βρισκόταν κοντά στο τέλος. Η μητέρα μου πήγαινε κάθε μέρα στους λόφους για να μαζέψει φύλλα *ντοκουντάμι* (ένα είδος γιαπωνέζικου βότανου), τα έβραζε όπως ήταν, πράσινα και μη αποξηραμένα, και τα έδινε στην αδερφή μου και σε εμένα για να πούμε το ρόφημα. Αυτό το τσάι από πράσινα φύλλα είχε έντονη μυρωδιά, όμως η μητέρα μου έλεγε ότι θα λειτουργούσε σαν αντίδοτο. Ίσως και να λειτούργησε έτσι, γιατί ύστερα από περίπου τρεις μήνες που η αδερφή μου δεν μπορούσε να σταθεί, άρχισε να ανακάμπτει και αργότερα επέστρεψε στη δουλειά της. Φορούσε κασκόλ ή σκούφο για να κρύβει το κεφάλι της έως ότου βγάλει πάλι μαλλιά. Ούλες από τα τραύματα παρέμειναν, γι' αυτό δεν φορούσε ποτέ ρούχα χωρίς μανίκια. Ακόμη και σήμερα τα χέρια της είναι σκαμμένα.

● Η ζωή μετά τον πόλεμο

Έμαθα για το τέλος του πολέμου από κάποιον που μου το είπε. Αν και άκουσα ότι ο πόλεμος είχε τελειώσει, δεν το χωρούσε το μυαλό μου. Όταν ήμουν παιδί, μαθαίναμε ότι η Ιαπωνία δεν ήταν δυνατόν να ηττηθεί ποτέ, και εγώ το πίστευα πλήρως. Όταν εργαζόμουν στον σταθμό επίσης, μιλούσαν μόνο για νίκη και ποτέ για ήττα. Ωστόσο, όταν άκουσα ότι είχε πέσει ατομική βόμβα στο Ναγκασάκι, θεώρησα ότι θα ήταν καλύτερο να σταματήσει ο πόλεμος εάν είχαν σκοπό να μας επιτίθενται συχνά με τέτοιες βόμβες.

Επειδή δεν ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθεί το κτίριο στην Κάμι-ναγκαρεκάουα-τσο, ο σταθμός μεταφέρθηκε στην εταιρία Toyo Industries Co. στην περιοχή Φούτσου-τσο, Άκι-γκουν. Καθώς έπρεπε να φροντίζω την αδερφή μου και να πηγαινοέρχομαι με τραίνο διότι η Toyo Industries ήταν μακριά, και επειδή επίσης άκουγα φήμες ότι οι δυνάμεις κατοχής, οι οποίες μόλις είχαν φτάσει, πιθανόν να κακοποιούσαν γυναίκες, παραιτήθηκα από τη δουλειά μου στον σταθμό. Κατόπιν, εργάστηκα για περίπου έναν χρόνο σε μια κοντινή εταιρεία και στη συνέχεια σε άλλη, στην οποία με σύστησε ένα παλιός καθηγητής προτού

παντρευτώ.

Μολονότι τριγύριζα στη Χιροσίμα στις 6 και 8 Αυγούστου, δεν έπαθα ποτέ κάτι σοβαρό εξαιτίας της ατομικής βόμβας. Αν και μου είπαν ότι θα μπορούσα να νοσήσω οποτεδήποτε, ποτέ δε εξέφρασα ανησυχία μήπως αρρωστήσω. Εάν αρρώσταινα, θα το αντιμετώπιζα τότε. Επιπλέον, πάντα σκεφτόμουν τι θα έκανα στο μέλλον.

● Ευχή για ειρήνη

Έως τώρα δεν ήθελα να μιλάω για την ατομική βόμβα. Αν και αποτίω φόρο τιμής στο Κενοτάφιο για τα Θύματα της Ατομικής Βόμβας κάθε χρόνο, δεν έχω επιστρέψει ποτέ ξανά στον Κήπο Σουκείεν, όπου κατέφυγα στις 6 Αυγούστου. Ο Κήπος Σουκείεν είναι ένα υπέροχο πάρκο, όμως εάν έβλεπα τη στρογγυλή γέφυρα που διασχίζει τη λιμνούλα, θα μου ερχόταν πάλι στον νου ο τρόμος εκείνης της μέρας. Γι' αυτό δεν μπορώ να πάω εκεί. Όταν θυμάμαι τι είχε γίνει, αρχίζω να κλαίω και οι λέξεις μαγκώνουν στον λαιμό μου.

Πολλοί άνθρωποι που εξετέθησαν στην ατομική βόμβα έχουν αποβιώσει, και μόνο λίγοι μπορούν ακόμη να μιλήσουν για ό,τι συνέβη τότε. Αν και μεγαλώνω κι εγώ, ήθελα να μιλήσω για τις σκληρές κόλασης που μπορώ ακόμη να θυμηθώ καθαρά, καθώς και να μοιραστώ με νέους ανθρώπους όσα βίωσα, προκειμένου να μην χρησιμοποιηθούν ποτέ ξανά πυρηνικά όπλα. Το εγγόνι μου στο δημοτικό σχολείο ενδιαφέρεται για τον πόλεμο και την ειρήνη και με έχει ρωτήσει: «Γιαγιά, έζησες από κοντά την ατομική βόμβα;» Ελπίζω πραγματικά να δημιουργήσουμε έναν κόσμο όπου κανείς δεν θα υποχρεωθεί να υποστεί τέτοιες κακουχίες.

Τίτλος	ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΒΟΜΒΑΣ
Έκδοση	Δεύτερη έκδοση
Ημερομηνία δημοσίευσης	31/8/2017
Επιμέλεια	Συλλογικό Ίδρυμα Δημόσιου Συμφέροντος, Ίδρυμα Πολιτισμού Ειρήνης της Χιροσίμα
Εκδόθηκε από	Υπουργείο Υγείας, Εργασίας και Πρόνοιας 1-2-2 Kasumigaseki, Chiyoda-ku, Τόκυο +81-3-5253-1111
